ՅՈՒՇԱՄԱՏՅԱՆ

1928 1978

ՅՈՒԲԵԼԵԱՆ

ՀԱՅԿ Ա. ՍԱՐԿ. ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ'Ի

ԴՊՐԱՊԵՏ'ԻՆ

ՄՆՈՒՆԴ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ՊԱԳԸՐԳԻԽՂ'Ի

1978

REL-CH
MULT
1978

ՅՈՒՇԱՄԱՏԵԱՆ

ՀԱՅԿ Ա. ՍԱՐԿ. ԺԱՄԿՈՋԵԱՆ Ի

Снимка
Ст. Ленинград
Ленинградско шосе
№ 2 Ленинградско шосе
№ 1

ՅՈՒՇԱՄԱՏԵԱՆ

1928–1978

ՅՈՐԵԼԵԱՐ

ՀԱՅԿ Ա. ՍԱՐԿ. ԺԱՄԿՈՉԵԱՆԻ

ԴՊՐԱՊԵՏԻՆ
ԾՆՈՒՆԴ. Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ՊԱԳԸՐԳԻԿՊԻ

ԻՍԹԱՆՊՈՒԼ
1978

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՀԱՑՈՑ ՀԱՑՐԱԽՆԱՄ ՊԱՏՐԻԱՐՔ
ԱՄԵՆ. Տ. ՇՆՈՐՀՔ Ս. ԱՐՔԵՊՍԿ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ ՀԱՅՈՑ
ԳՈՒՄԳԱՊՈՒԻ - ԻՍԹԱՆԲՈՒԼ

Իսթանպուլ, 13 Մարտ 1978

Համար Ա–2–265

Հեռաձայն՝ { Սանթրալ : 27 82 20
Փոխանորդարան : 27 03 23

ՅԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՈՂՂԱՐՄԱԹԵԱՄԲ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՀՕՐ ԵՒ ՇՆՈՐՀԻՒ ՍՈՒՐԲ ՀՈԳՒՈՅՆ ԵՒ ԿԱՄՕՔՆ ԱՋԳԻՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԻՍԹԱՆՊՈՒԼԱՅ ԵՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՈՑ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

ՅՈՐՄԷ ԹԱՄԱՆԵԱԼ ՀԱՍՑԷ ՏԻԱՐ ՀԱՅԿ ԹԱՄԿՈՉԵԱՆԻ, ՀԱՐԱՒԱՍ ՈՐԴՒՈՅ ՄԵՐՈՅ ԵՒ ԴՊՐԱՊԵՏԻ ՈՒ ԽՄԲԱՎԱՐԻ ՅՈՒՈՒԴ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՊԱՀԳՐԳԻՒՂԻ, ՇՆՈՐՀՔ, ՍԷՐ ԵՒ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ ՅԱՍՏՈՒԾՈՅ ՀՕՐԷ ԵՒ Ի ՏԵԱՒՆԷ ՄԵՐՄԷ ՅԻՍՔԻՆԷ ՔՐԻՍՏՈՍԷ:

Ձեր Դպրաց Դասը, թաղեցիներ, եւ այլ բազմաթիւ բարեկամներ ու համակիրներ հանդերձեալ են նշել սիրելութեանդ աւելի քան յիսնամեայ ծառայութիւնը Դպրաց Դասին, թաղին ու եկեղեցիին, որուն հովանիին ներքեւ ու շրջանակին մէջ ծնար, ուսար ու աճեցար: Բարձրագոյն կրթութիւնդ ստացար Պեզազեան Վարժարանին մէջ, հիմնադիր Պօղոս Պեզազեան պատուական դաստիարակի շունչին ու առաջնորդութեան ներքեւ:

Ի տղայ տիոց մաս կազմեցիր տեղւոյդ երգեցիկ մանկանց խումբին, եւ երբ 1928–ին կազմուեցաւ Պագրգիւղի Դպրաց Դաս Երգչախումբը անոր առաջին անդամ արձանագրուողներէն մէկը եղար դուն: Ապա դպիր ձեռնադրուելով մատաղ տարիքէդ, անդամ ընտրուեցար ձեր երգչախումբի Տնօրէն Խորհուրդին ուր ատենադպրութեան պաշտօնը վարեցիր երկար տարիներ միշտ ձեռնհասութեամբ:

Հոգեւոր երաժշտութեան մէջ ի յայտ բերած ընդունակութիւնդ եւ կարողութիւնդ մղեցին ընկերդ որ ընտրեն քեզ իբրեւ վարիչը ձեր Դպրաց Դաս Երգչախումբին: Ու քեզի յատուկ եռանդով ու խանդով գործի լծուեցար թէ՛ վարժեցնելու եւ թէ՛ մանաւանդ զօրացնելու համար խումբը նոր ու երիտասարդ տարրերով: Ու երբ բու մտրի ու սրտի հայրդ, դպրապետ Պօղոս Պեզազեան, վախճանեցաւ 1951–ին, դպրաց դասուդ ընդհանուր ժողովը քեզ ընտրեց իբրեւ յաջորդը մեծանուն դաստիարակին իբրեւ դպրապետ ձեր Երգչախումբին, պաշտօն՝ զոր անաւասիկ կը վարես աւելի քան քառորդ դարէ ի վեր: Հուսկ ապա՝ խնդրանքովը տեղւոյդ եղեցին ու թաղային Խորհուրդին՝ մենք ձեռնադրեցինք քեզ որպէս Անագ Սարկաւագ տեղւոյդ եկեղեցիին վրայ 1967–ին:

Քու ծառայութիւնդ եւ գործակարութիւնդ անցած է Դպրաց Դասի սահմանները եւ տարածուած է ամբողջ թաղին վրայ, որուն ծառայած ես իբրեւ Թաղային Խորհուրդի անդամ եւ այլ հանգամանքներով:

Ուստի գնահատելով 50 տարիներուդ անձնուէր եւ արդիւնաւոր աշխատանքներդ, Դպրաց Դասուդ կազմութեան յիսնամեակի առիթով կու տանք քեզի Օրհնութեան այս գիրը, մաղթելով, որ Բարին Աստուած շարունակէ միշտ իր խնամքին ներքեւ պահել քեզ եւ Երգչախումբիդ ամբողջ անդամները պարգեւելով ամէնքիդ հոգւոյ եւ մարմնոյ առողջութիւն, կենաց արեւշատութիւն եւ վարձս բարեաց:

Որ վարձահատոյցն է հաւատարիմ պաշտօնէից եւ սիրողացն եկեղեցւոյ իւրոյ Սրբոյ, Երկնաւոր Քահանայապետն մեր Յիսուս Քրիստոս լցուսցէ զքեզ շնորհօք Սուրբ Հոգւոյն եւ արժանի արասցէ զքեզ Երկնաւոր պարգեւացն անապականութեան:

Ողջ լերուք ի Խնամս Տեառն եւ Օրհնեալ է ի մէնջ. Ամէն:

Աղօթարար
Շնորհք Արքեպիսկոպոս Գալուստեան

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ ՀԱՅՈՑ ԻՍԹԱՆԲՈՒԼ ERMENİ PATRİKHANESİ İSTANBUL 1951

Պատրիարք Հայոց Թուրքիոյ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր Կոնդակը Հայկ Ա. Սրկ. Ժամկոչեանի յիսնամեայ յոբելեանին առթիւ:

ԱՄԵՆ. Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Տ. ՇՆՈՐՀՔ ԱՐՔԵՊՍԿ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆԻ ԿՈՆԴԱԿԸ

ՇԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՈՂՈՐՄՈՒԹԵԱՄԲՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՀՕՐ ԵՒ ՇՆՈՐՀԻՒ ՍՈՒՐԲ ՀՈԳԻՈՅՆ ԵՒ ԿԱՄՕՔՆ ԱՋԳԻՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԻՍԹԱՆՊՈՒԼԱՅ ԵՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՈՅ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

ՅՈՐՄԷ ԺԱՄԱՆԵԱԼ ՀԱՍՑԷ ՏԻԱՐ ՀԱՅԿ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆԻ, ՀԱՐԱՉԱՒՍ ՈՐԴԻՈՅ ՄԵՐՈՅ ԵՒ ԴՊՐԱՊԵՏԻ ՈՒ ԽՄԲԱՎԱՐԻ ՇՆՈՒՆԴ Ս.ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՊԱԳԼՐԳԻՒՂԻ, ՇՆՈՐՀՔ, ՍԷՐ ԵՒ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ ՅԱՍՏՈՒԾՈՅ ՀՕՐԷ ԵՒ Ի ՏԵԱՌՆԷ ՄԵՐՄԷ ՅԻՍՈՒՍԷ ՔՐԻՍՏՈՍԷ:

Ձեր Դպրաց Դասը, թաղեցիները եւ այլ բազմաթիւ բարեկամներ ու համակիրներ հանդերձեալ են նշել սիրելիութեանդ աւելի քան յիսնամեայ ծառայութիւնը Դպրաց Դասին, թաղին ու եկեղեցիին, որուն հովանիին ներքեւ ու չրջանակին մէջ ծնար, ուսար ու աճեցար: Բարձրագոյն կրթութիւնդ ստացար Պէզազեան Վարժարանին մէջ, հիմնադիր Պօղոս Պէզազեան պատուական դաստիարակին չունչին ու առաջնորդութեան ներքեւ:

Ի տղայ տիոց մաս կազմեցիր տեղւոյդ երգեցիկ մանկանց խումբին, եւ երբ 1928-ին կազմուեցաւ Պազըրգիւղի Դպրաց Դաս Երգչախումբը, անոր առաջին անդամ արձանագրուողներէն մէկը եղար դուն: Ապա դպիր ձեռնադրուելով մատաղ տարիքէդ, անդամ ընտրուեցար ձեր երգչախումբի Տնօրէն Խորհուրդի, ուր ատենադպրութեան պաշտօնը վարեցիր երկար տարիներ, միշտ ձեռնհասութեամբ:

Հոգեւոր երաժշտութեան մէջ ի յայտ բերած ընդունակութիւնդ եւ կարողութիւնդ մղեցին ընկերներդ որ ընտրեն քեզ իբրեւ վարիչը ձեր Դպրաց Դաս Երգչախումբին: Ու քեզի յատուկ եռանդով ու խանդով գործի լծուեցար թէ՛ վարժեցնելու, եւ թէ՛ մանաւանդ զօրացնելու համար խումբը նոր ու երիտասարդ տարրերով: Ու երբ քու մտքի ու սրտի հայրդ, դպրապետ Պօղոս Պէզազեան վախճանեցաւ 1951-ին, Դպրաց Դասուդ ընդհանուր ժողովը քեզ ընտրեց իբրեւ յաջորդը մեծանուն դաստիարակին իբրեւ դպրապետ ձեր Երգչախումբին, պաշտօն՝ զոր ահաւասիկ կը վարես աւելի քան քառորդ դարէ ի վեր: Հուսկ ապա՝ խնդրանքովը տեղւոյդ երէցին ու Թաղային Խորհուրդին՝ մենք ձեռնադրեցինք քեզ որպէս Աւագ Սարկաւագ տեղւոյդ եկեղեցիին վրայ, 1967-ին:

Քու ծառայութիւնդ եւ օգտակարութիւնդ անցած է Դպրաց Դասի սահմանները եւ տարածուած է ամբողջ թաղին վրայ, որուն ծառայած ես իբրեւ Թաղային Խորհուրդի անդամ եւ այլ հանգամանքներով:

Ուստի գնահատելով 50 տարիներուդ անձնուէր եւ արդիւնաւոր աշխատանքներդ, Դպրաց Դասուդ կազմութեան յիսնամեակի առիթով կու տանք քեզի Օրհնութեան այս գիրը, մաղթելով, որ Բարին Աստուած չարունակէ միշտ իր խնամքին ներքեւ պահել քեզ եւ երգչախումբիդ ամբողջ անդամները պարգեւելով ամէնքիդ հոգւոյ եւ մարմնոյ առողջութիւն, կենաց արեւշատութիւն եւ վարձս բարեաց:

Որ վարձահատոյցն է հաւատարիմ պաշտօնէից եւ սիրողացն եկեղեցւոյ Իւրոյ Սրբոյ, Երկնաւոր Քահանայապետն մեր Յիսուս Քրիստոս լցուսցէ զքեզ չնորհօք Սուրբ Հոգւոյն եւ արժանի արասցէ զքեզ երկնաւոր պարգեւացն անապականութեան:

Ողջ լերուք ի խնամս Տեառն եւ Օրհնեալ է ի մէնջ. Ամէն:

Աղօթարար

ՇՆՈՐՀՔ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Պատրիարք Հայոց Թուրքիոյ

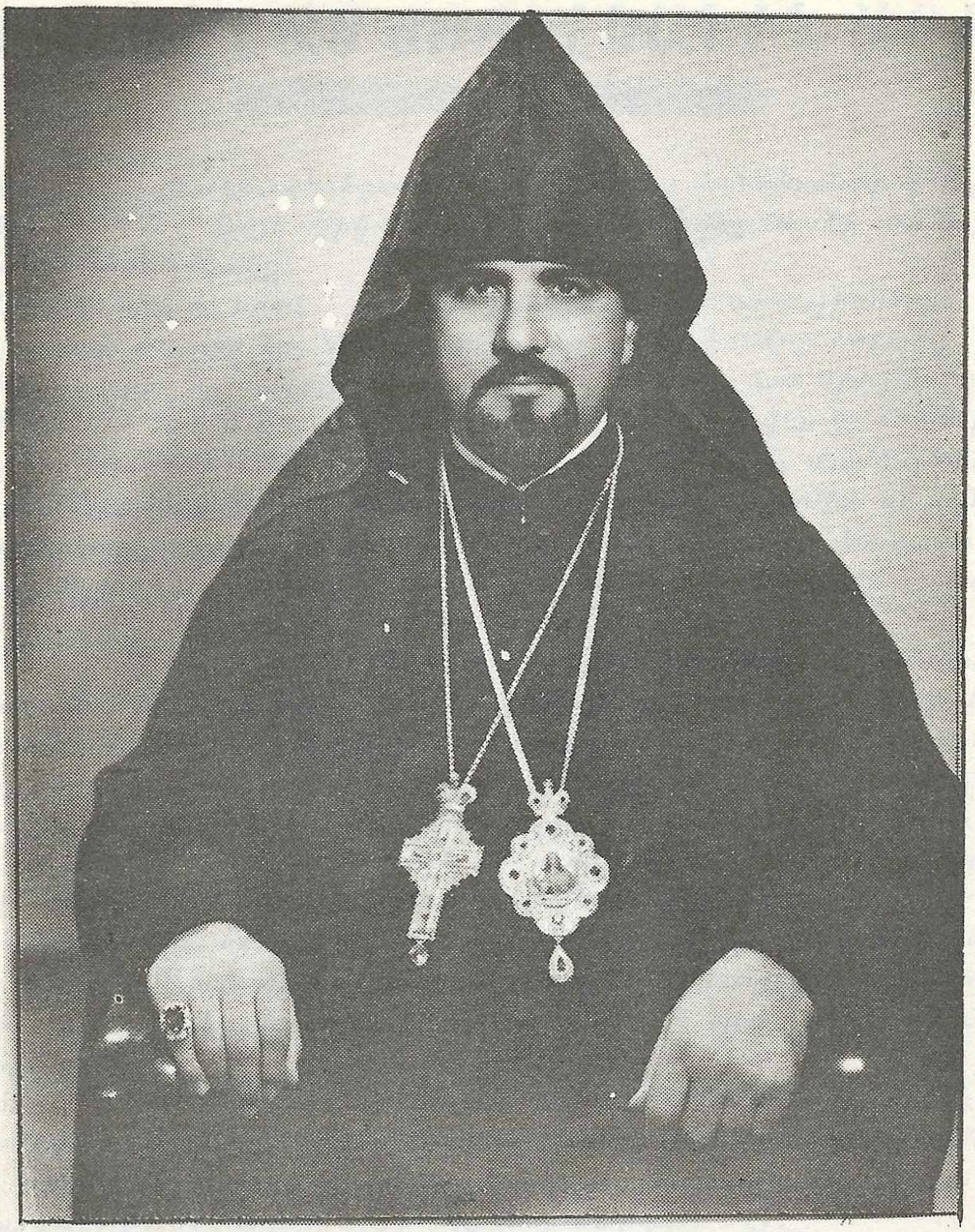

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՑ ԱՏԵՆԱՊԵՏ
ԳԵՐՇՆ. Տ. ՇԱՀԱՆ ԵՊՍԿ. ՍՎԱՃԵԱՆ

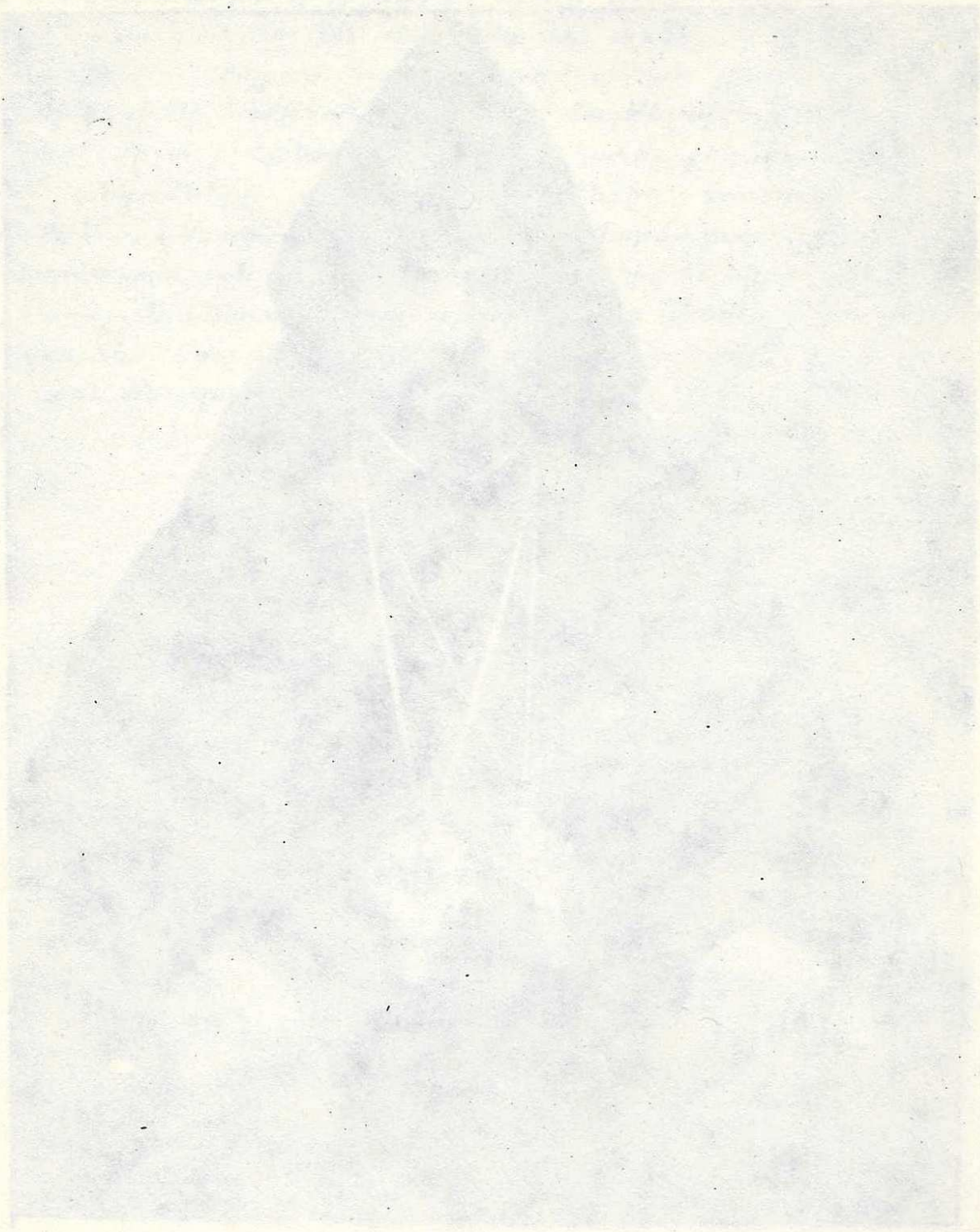

ՀԱՅԿ ՍՐԿ. ԺԱՄԿՈՉԵԱՆԻ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՅՈԲԵԼԵԱՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

Պազըրգիւղի մեր եկեղեցասէր ազգայինները հանդիսաւոր կերպով կը նչեն Բարեչն. Հայկ Սրկ. Ժամկոչեանի եկեղեցանուէր ծառայական կեանքի յիսնամեակը:

Ուրախ ենք ի սրտէ, որ մեր երախտագէտ ազգայինները, իրենց յարգանքի տուրքը կու տան մարդու մը որ անձանձիր կերպով, լման յիսուն տարի, իր անձը ի սպաս դրած է եկեղեցւոյ ծառայութեան:

Մենք եւս ծանօթ ենք իրեն, եւ գրեթէ 22 տարիէ ի վեր կը հետեւինք իր գործունէութեան: Ուրախ ենք հոս ըսելու, թէ Հայկ Ժամկոչեանի մէջ տեսած ենք նուիրեալ ու խստապահանջ դպիրը, ուղղամիտ ու բանիբուն դպրապետը. ուրարի ժապաւէնը ուսին, անձնամատոյց, խաղաղասէր ու զուարթախոհ սարկաւագը, որ հաւատքով ու եռանդով կը կատարէ իր պարտականութիւնները Աստուծոյ տան մէջ:

Դպիրը մեր հասկացողութեամբ այն երջանիկ մարդն է, որ ազգին ու Աստուծոյ ծառայութեան համար ամէնէն լաւ դաշտը ընտրած է իրեն համար: Վասնզի մեր եկեղեցիին մէջ դպիրին ըրած գործը սոսկ երգել չէ, այլ առաւելաբար սրբենի պարտականութիւն մը, որուն չնորհիւ կ'ամրապնդուի ու կը զօրանայ հաւատքը ժողովուրդին, եւ այդ հաւատքին զուգահեռ կը զարգանայ հոգեւոր մչակոյթը, որուն մէջ թաղուած են ամբողջ ցեղի մը հարստութիւնն ու գեղեցկութիւնները:

Հայկ Սարկաւագ այս տեսակէտով օժտուած ու գաղափարապաչտ դպիր մը եղած է: Անպատրուակ անկեղծութեամբ 50 տարիներ կ'աշխատի, եւ լրիւ ու ճշդիւ կը կատարէ իրմէ պահանջուած պարտականութիւնները: Տարիներու այսքան երկարութեան մէջ նա կ'ապրի ո՛չ թէ տեւած ըլլալու համար, այլ՝ սորվելու, յուսալու, սիրելու, հաւատալու եւ հիանալու համար առաւելաբար: Այս է իրական կեանքը մեր համոզումով: Ծառայել ու սիրել. ասոնցմով կը սնանի մարդը, եւ ասոնցմով կ'աճի ու կը զարգանայ ամէն ազնիւ սրբութիւններ մարդուն մէջ:

Մենք ուրախ ենք հոս մատնանշելու ուրիշ երեւոյթ մը եւս, որ գրեթէ կը տեսնուի մեր բոլոր դպիրներուն մէջ: Եկեղեցւոյ ծառայութեան գաղափարին անկեղծօրէն կապուած դպրաց դաս կամ երգչախումբի անդամներէն որեւէ մէկուն մէջ, մինչեւ այսօր չենք տեսած ախտաւորեալ հոգեկան վիճակ մը որ ենթական հեռացնէ բարիէն ու գեղեցիկէն, ճշմարիտէն ու արդարէն եւ զայն նետել կիրքերու հողմայոյզքին եւ կամ տարաղէմ ու վայրավատ հոսանքներու մէջ:

Հայ դպիրը, այսպէս, ունի իր հոգեւոր զրահը, որ է դպրութեան պատմուճանը, այսինքն՝ եկեղեցիին մէջ հագած չապիկը:

Հայկ Ժամկոչեան Յոբելեար Սարկաւագը, յիսուն տարիներէ ի վեր պատուով կը հագնի այդ պատմուճանը, զոր պահած է մաքուր եւ անով, ինքն ալ՝ աչխարհի փորձութիւններուն առջեւ զրահապատ՝ պահպանուած է:

Մենք կը փափաքինք որ, Աստուած տակաւին երկար ու առողջ տարիներ չնորհէ իրեն, որպէսզի իր օրինակելի եւ օգտակար ծառայութիւնները որպէս Դպրապետ Պազըրգիւղի Դպրաց Դաս Երգչախումբին եւ որպէս Աւագ Սարկաւագ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ, չարունակէ իր բարի, օգտակար եւ ազգասէր ծառայութիւնները, յօգուտ եւ ի փառս Աստուծոյ, եւ մեր հաւատացեալ ժողովուրդին:

Մեծ Կղզի
17-7-1978

ՇԱՀԱՆ ԵՊՍ. ՍՎԱՃԵԱՆ
Առենապետ Կրօնական Ժողովոյ

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Մեր սիրելի Դպրապետը կատարեալ ծառայ եղած է Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ: Թաղիս Ծնունդ Ս. Աստուածածին Եկեղեցիէն ներս որպէս Դպրաց Դաս ու Երգչախումբ մեզ մեծապէս քաջալերած եւ զօրավիգ հանդիսացած է ան:

Ի՛նչ մեծ նուիրում եւ զոհաբերող ոգի ցոյց տուած է հանդէպ իր ազգին, եկեղեցւոյն, իսկ ի՛նչ խանդաղատանք՝ իր աշակերտներուն:

«Երանդ, կամք, աշխատանք եւ յարատեւութիւն», գուցէ այս ըլլար լրիւ ամփոփումը իր երկար տարիներու անխոնջ ծառայութեան:

Միթէ կարելի՞ է զինքը նկարագրել իր ծանօթ թէ անծանօթ բոլոր երեսակներով՝ որպէս առաքինի անձ: Մեր գրիչը անզօր կը մնայ մեր հոգեւոր երաժշտութեան քաջահմուտ անձերու այնքան նօսրացած չառաւիղէն մեծայարգ անդամի մը մասին արտայայտուելու:

Ուստի մենք, լաւագոյն առիթը համարեցինք կազմակերպել յոբելինական հանդիսութիւն մը մեր երախտագիտական զգացումները մատուցանելու համար մեր սիրելի վարպետին:

–Սիրելի Վարպետ, մենք կը գիտակցինք մեզի վիճակած պարտականութեան քաղցր լուծին եւ կը խոստանանք տանիլ մեր ժառանգած պապենական սրբասուրբ աւանդները:

Ձեր Աստուածահաճոյ գործին առթիւ մենք կը հայցենք Տիրոջ օրհնութիւնը: Կը մաղթենք երկար ու քաջառողջ կեանք, միշտ վայելելու համար եկեղեցիէն ներս Ձեր հովանաւորութիւնը:

ՏՆՕՐԷՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

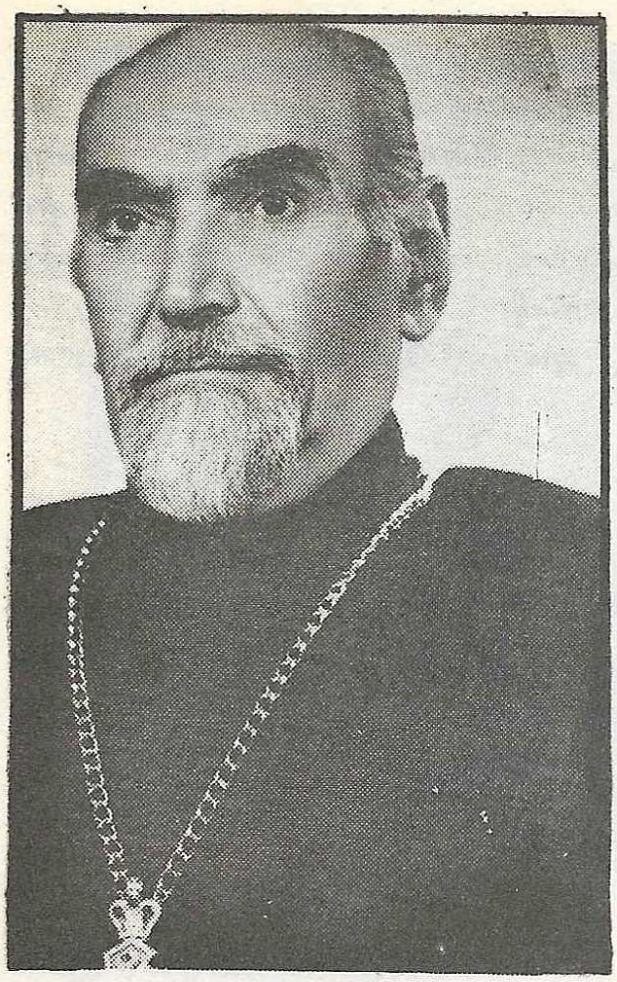

ՅԱՐԳԵԼԻ ԱՆԵՐՋԱԳԻՍ ԲԱՐՇ. ՀԱՅԿ Ա. ՍՐԿ. ԺԱՄԿՈՉԵԱՆԻ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՅՈԲԵԼԵԱՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

Ուզեցի քանի մը տողով արտայայտուիլ Յոբելեարի մը մասին, յանձին բարեչ. Հայկ Ա. Սրկ. Ժամկոչեանի:

Ազգական ըլլալս բան մը չի փոխեր, միեւնոյն ձեւով պիտի յայտնէի իմ գնահատանքս՝ ո՛վ որ ըլլար ան: Ինքս իբրեւ բնիկ Պազըրգիւղցի, տղայ օրերէս տարեկից ըլլալով եղած եմ ընկեր իր եղբօրը՝ Զարեհին հետ. Տատեան Վարժարանէն եւ անոր առընթեր Ծնունդ Սուրբ Աստուածածնայ եկեղեցին, ուր միասին հետեւած ենք չարականներու կամ Ս. Պատարագի երգեցողութիւններու, երաժիշտ ուսուցիչ ողբացեալ Արտաշէս Գալչըն-ճեանի օրով: Հայկը մեզմէ չատ փոքր էր եւ հակառակ ատոր՝ իր փափաքը մեզմէ պակաս չէր ղպրութեան հետեւելու նկատմամբ: Հոն էր միշտ եւ հասակին համեմատ ամենէն վարի ծայրը, կը հետեւէր ամենայն ուշադրութեամբ: Իր այդ զգացումը որեւիցէ մէկուն թելադրութեամբը չէր, այլ բնածին, զոր տեւականացուց մինչեւ ներկայ թուականը:

Որոշ տարիներէ վերջ երբ հաստատուեցաւ ընտանեկան կապ մը մեր միջեւ, ա՛լ աւելի լաւ տեսայ իր եռանդը, որ տակաւ արմատ կ՛արձակէր իր մէջ՝ առանց ամենադոյզն ինչ վհատելու եւ արդէն այդ պատճառաւ բարձրացաւ վարիչի ղպրապետի մակարդակին եւ նոյն իսկ թաղային խորհուրդի անդամ էր միջոց մը եւ իր օրով էր որ Պազըրգիւղ չուկային մէջը կառուցուեցաւ բաւական մեծ խան մը, որ որոշ եկամուտ մը կը բերէ Եկեղեցիին՝ գոհացուցիչ կերպով:

Շարականներն եւ Ս. Պատարագի երգեցողութիւնը միասին կ՛ընթանա-

յին իր մէջ: Ան զանոնք նկատած է իրարու լրացուցիչ մաս եւ իրօք ալ այդպէս է: Տեղին կարգադրութեամբ մը, չուրջիններըը խորհեր են իրենց յարգանքի տուրքը բերել ուստի ես ալ իմ կարգիս կուզամ յայտնել իմ չնորհաւորութիւնը եւ կը մաղթեմ առողջութիւն, որպէսզի տակաւին երկար տարիներ չարունակէ սոյն նուիրական եւ Աստուածահաճոյ պարտականութիւնը, քանի հետզհետէ կը պակսին նմանները դժբախտաբար:

Մնամ ողջիւնիւ
Աղօթարար
ՊԵՏՐՈՍ ՔՀՅ. ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
Պէյօղլուի Քահանայից Դասէն

ՖԷՐԻԳԻԻՂ
Մայիս 1978

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻ ԴԱՓՆԵՊԱԿ

Յիսուն տարիներ...

Բեղուն տարիներ...

Մարդիկ տարիներ կը բոլորեն, գործեր ի կատար կը հասցնեն՝ առաւել կամ նուազ չափով օգտակար ծառայութիւններ կը մատուցանեն: Բայց սակաւաթիւ որակեալներու յիշատակը լուսաւոր աստղի մը պէս իրենց պատկանած համայնքին երկնակամարին վրայ կը չողչողայ:

Դպիր ու դպրութիւն...

Այս բառին իմաստը իր պարզութեանը մէջ, վսեմ ու պաշտելի վեհութիւն մը կը խորհրդանշէ: Դպիրը գրող-կարդացող, ամէն բան գիտցող ընտրեալ անհատ մըն է: Երկրորդ իմաստով, դպիրը եկեղեցական երաժշտութեան հմուտ վարպետ մը ու եկեղեցւոյ սպասաւորն է: Երկուքն ալ հաւասարապատիւ, նուիրեալ հաւատարիմ ազգային մշակոյթի սիւներն են: Մէկը ստեղծագործող, միւսը մեկնաբանող եւ հասարակութեան ուսուցանող առաքեալներ են:

Դպիրները չարքաշ ու համբերատար տքնութիւններով սքանչելիքներ հրաշակերտած են: Հայը իրաւամբ զանոնք պաշտելու համազօր պատուածէ: Ծնողները, իրենց զաւակները երկիւղածութիւնով վարժապետին կը տանէին ու կ'աղերսէին.– ՎԱՐԺԱՊԵՏ, ՏՂՈՒՍ ՄԻՍԸ ՔԵԶԻ, ՈՍԿՈՐԸ ԻՆԾԻ ՄԱՐԴ ԸՐԻ–: Հոս Հայուն լուսաւորութեան ու յառաջդիմութեան հանդէպ ունեցած ընդունակութիւնն ու սէրը կը տեսնուի:

Մեր դպրութեան նահապետները, իրենց ստեղծագործութիւնները, մենաստաններու մութ խցիկներուն մէջ, կտոր մը հացով ու ձիթապտու–

ղով եւ քուրձերու մէջ, փայտէ կամ քարէ նստարաններու վրայ տուայտելով կոթողներ կերտած են: Անոնք զիշերները անքուն, ցերեկները անդուլ, մոմի նման մաշելով մեզի լուսաւոր ուղիներ յարդարած են, որոնք մեզ բուրաստաններ կ'առաջնորդեն: Փառք եւ երկրպագութիւն Հայ դպիրներու խնկելի յիշատակին, որոնք մեր մշակոյթին ջահակիրները եղած են: Այս խորհրդածութիւններով, այսօր մենք կուգանք ՀԱՅ. ԱՌԱՔ. ՍԲ. եկեղեցւոյ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅսպասաւորիմը վաստակը ողջունելու:

Տիրացու ՀԱՅԿ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ...

Մարդոց ներաշխարհին մէջ թաքնուած գանձեր կան, որոնք նորածինին մէջ քանի հասակը բարձրանայ, ան ալ կը բողբոջէ, ծիլեր կուտայ ու կը զարգանայ: Այսպէս մեր սիրելի եղբայրը տիրացու Հայկ Ժամկոչեանի մէջ ԴՊՐՈՒԹԵԱՆ սերմերը կային, որոնք դեռ տղայ հասակին կը յայտնուին: Եկեղեցին անոր սրտին մօտիկ, ամենասիրելի վայրը եղած է: Եկեղեցւոյ ամենախոնարհ ծառայութիւնը՝ մոմակալութենէ սկսելով, անտրտունջ նուիրումով, անվհատ յիսուն տարիներ ծառայած է: Իր օգտաշատ ծառայութիւնները գնահատելով, զինքը ԴՊՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ու ՍԱՐԿԱՒԱԳՈՒԹԵԱՆ աստիճաններով վարձատրած են: Բայց ան միշտ իր քնածին համեստութիւնովն ու նուիրումովը, սիրած ու պատչած ծառայութիւնը կը շարունակէ:

Այսպիսի ուխտեալներու մեղուաջան վաստակով է, որ մեր եկեղեցիները իրենց գոյութիւնը պահած են, ու չէն կը մնան: Մեր սրտէն բխած այս քանի մը խօսքերը, արժանաւոր ՅՈՒԲԵԼԵԱՐԻՆ յիշատակին որպէս զափնեպսակ կը ձօնեմ, եւ կը մաղթեմ, որ Տէրը իրեն արեւուտ օրեր չնորհէ, որպէսզի ան երկար տարիներ եւս իր ծառայութիւնը շարունակէ եւ ուրիշներու բարի օրինակ ըլլայ:

Այս երջանիկ օրուան խնդալից օրհնութեամբ: ՈՒ ԵՍ Կ'ԵՐԹԱՄ...

1 ՅՈՒՆԻՍ 1978 ՊԱԳԼՐԳԻՂ

Հոգեւոր Հովիւ Պազըրճիւղի՝
ՇԱՒԱՐՇ ՔՀՆՅ. ՊԱԼԸՄԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի·րդ դարու վերջին քառորդին մէջ, Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ կարեւորագոյն հարցը դպիրի պակասն է, ըստ մեզի: Օր ըստ օրէ կը դժուարանայ տղան եւ երիտասարդը տեսնել եկեղեցիներու մէջ, ուր պիտի աշխատին զանոնք պայծառացնելու նուիրումով: Ջենք ուզեր ծանրանալ ·այս տխուր վիճակին պատճառներուն վրայ, որոնք արդէն կրնան լեցնել ուրիշ գրքոյկ մը, ծաւալով չատ աւելի մեծ քան մեր ձեռքինը: Մեր փափաքը, Դպրապետ եւ երաժիշտներու դերը պարզել է հոս, ներկայ պայմաններու տակ:

Պէտք ունինք կարող անձնաւորութիւններու որպէս դպրապետ եւ երաժիշտ, որոնք միասնաբար կ'աշխատին դաստիարակելու մեր տղաքը: Առաջին առթիւ երաժիշտեր կը ստանձնեն այս գործը, ուսուցանելով կարգ ու կանոնը Ս· Եկեղեցիներու եւ չարականներու: Տղան երբ կարենայ կրել դպրութեան աստիճանը, ինք ալ պատասխանատու է մասնաւորապէս դպրապետին հանդէպ: Ուրեմն տղոցը ամէնէն մօտիկ անձերն են Դպրապետ եւ Երաժիշտը, եկեղեցիէն ներս: Ուստի անոնք պարտաւոր են ըլլալ այնքան կարող հոգեբաններ, որքան տեղեակ ուսուցիչներ որովհետեւ ունին մեծ ազդեցութիւն տղոց հոգեկան կեանքին վրայ: Մեծ պատասխանատուութիւն մըն է այս, որ կը կարօտի կատարեալ նուիրումի:

Տղան նախ կ'ուզէ տեսնել հետաքրքրութիւն եւ գտնել կարգ մը առաւելութիւններ եկեղեցիէ ներս, աւելի չափով իր առօրեայ կեանքէն, ապա թէ ոչ արդէն իսկ պիտի հեռանայ անմիջապէս: Երբ դպրապետը կամ երաժիշտը կը զբաղի տղուն հետ դաստիարակի մը հետաքրքրութեամբ եւ ծնողքի մը զգուշութեամբ, խնդիրը լուծուած կրնանք նկատել:

Երկրորդ կարեւոր կէտ մըն է սիրոյ զգացումին տեղաւորումը տղոց սրտին մէջ: Քրիստոնէութեան հիմն է սէրը: Քանի դարերէ ի վեր մարդիկ դժբախտաբար կարեւորութիւն չեն տուած սիրոյ: Միշտ վեր պահած են անձնական չահերը եւ զլացած են սէրը՝ հանդէպ իրենց եղբայրներուն, բան մը՝ որուն արդիւնքները միշտ ապրած են բայց չեն կրցած կամ չեն ուզած ըմբռնել սիրոյ անհրաժեշտութիւնը: Եկեղեցւոյ մթնոլորտը չատ աւելի յարմար է սիրոյ դաստիարակութեան, քան թէ տունը կամ դպրոցը: Եթէ երբեք կարելի ըլլար տղոց մտքին մէջ տեղ մը ապահովել այնպիսի սիրոյ մը որ երբեք պիտի չազդուէր կարգ մը երկրորդական զգացումներէ, կեանքը չատ աւելի հաճելի պիտի դառնար մեր բոլորին: Ուրեմն կ'ուզենք մատնանշել հոս դարձեալ դպրապետ ու երաժիշտներու դերը: Անոնք ոչ միայն երաժշտութեան եւ եկեղեցւոյ կարգ ու կանոններուն ուսուցիչները պէտք է ըլլան, այլ պէտք է ըլլան նաեւ սիրոյ դաստիարակներ:

Մեր յարգելի Դպրապետը Բարեչ. Հայկ Ա. Սրկ. Ժամկոչեան, երկարամեայ Դպրապետութեան ընթացքին յաջողած է ըլլալ կատարեալ ուսուցիչ մը մեր բոլորին վերոյիշեալ տեսանկիւններէն: Եթէ այսօր Քառասուն Մանկանց Դպրաց Դասն ու Երգչախումբը կը յիշուին Իսթանպուլահայ չրջանակներու մէջ, անվարան կրնանք ըսել թէ մեծ չափով կը պարտինք այդ պատիւը իր Դպրապետին:

Կը մաղթենք Իրեն երկար ու առողջ տարիներ վայելելու համար իր թանկագին գոյութիւնն մեր մօտ:

ԻՐ ԵՐԱՀՏԱԳԻՏ
ՍԱՆԵՐԸ

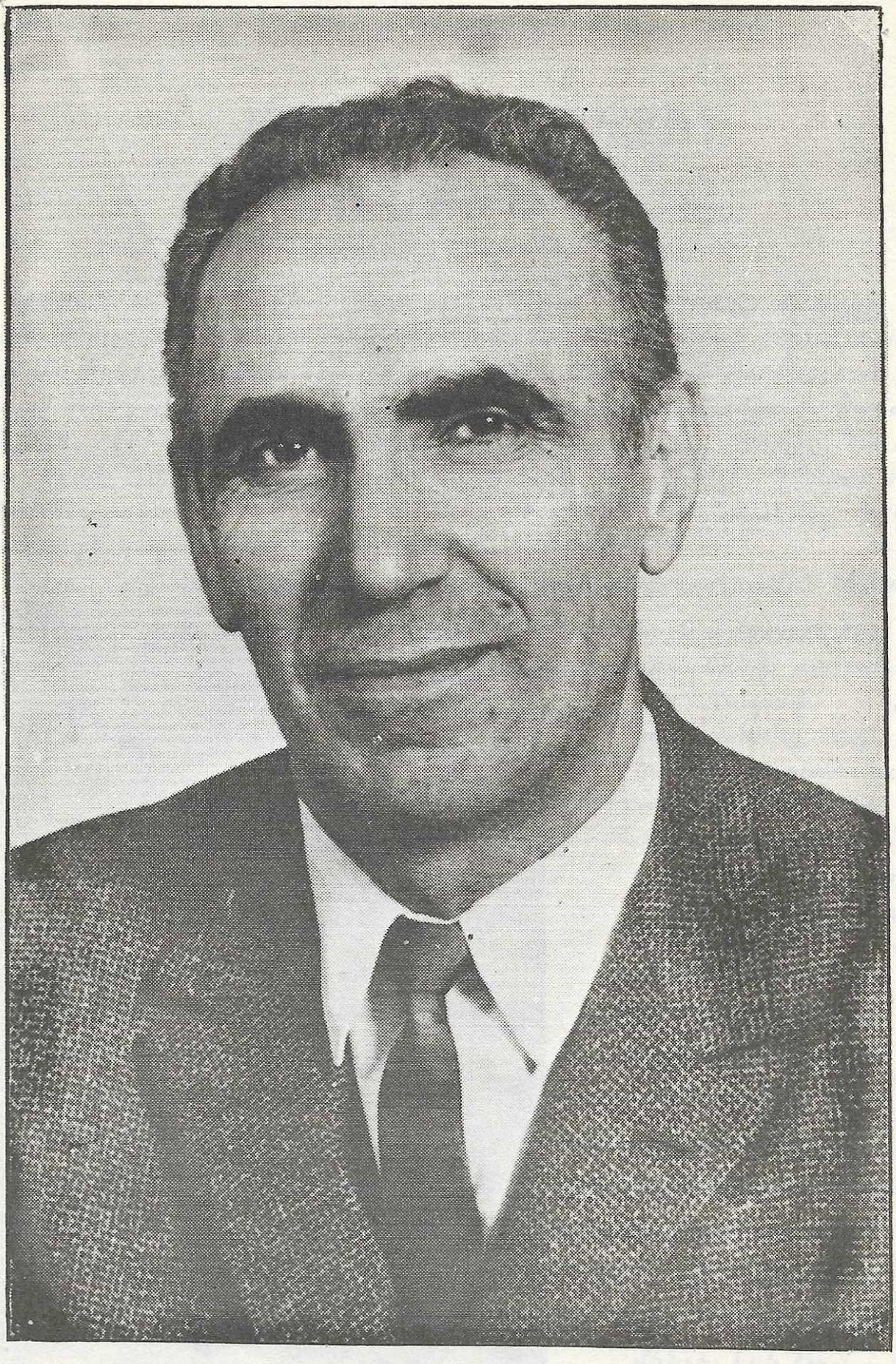

ՀԱՑԿ ԱԽԱԳ ՍԱՐԿԱԽԱԳ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

ՄԵՐ ԴՊՐԱՊԵՏԻՆ ԿԵԱՆՔԻՆ ԳԻԾԸ

Տիգրան եւ Վիքթորիա Ժամկոչեաններու հինգերորդ զաւակը երկուրեակ ըլլալով աշխարհ եկած է 1915 Թուականի Մայիսի 12ին, Եփեզուլէի Ս. Փրկիչ Հիւանդանոցի Մայրանոցին մէջ: Հայկ Ժամկոչեան իրմէ առաջ ունեցած է երկու քոյր եւ երկու եղբայրներ: Վահրամ, մահացած 1918ին, Հերմինէ, այժմ՝ Տիկին Հանըմեան, Նիւ Եորք, Նուարդ, մահացած՝ 1928ին, Զարեհ, ապա Հայկուհի, Երէցկին՝ Տ. Պետրոս Քհնյ. Տէր Պետրոսեանի, եւ ինքը՝ Հայկ: Ժամկոչեան ընտանիքը եղած է Պագըրգիւղաբնակ:

Հայրը մահացած է 1918 Թուականին, մեծ եղբօրը Վահրամին հետ միեւնոյն ամսուան մէջ: Մայրը, հինգ անչափահաս զաւակներով այրիացած, անոնց ապրուստի ծանր ու պատասխանատու բեռան տակ խորվիչտը մոռցած, պատերազմի այդ ահաւոր ու դժուարին օրերուն, հազարումէկ զոհողութիւններով մեծցուցած ու հասցուցած է զանոնք, աշխատելով իբրեւ դերձակուհի, միեւնոյն առեն ջանք չխնայելով անոնց ուսման ու զարգացման համար: Այսպէս, անչափահաս որբուկները յաճախած են Տատեան ու Պէզազեան վարժարանները, մինչեւ իսկ Հայկը հասնելով Լիսէէ շրջանաւարտի աստիճանին:

Փոքրիկն Հայկ Ժամկոչեան:

Այսպէս, Հայկը Տատեան վարժարանի Մանկապարտէզէն սկսած է իր ղպրոցական կեանքին երբ հոն այդ տարիներուն իր եղբայրը Զարեհ կը գտնուէր բարձրագոյն դասարանները, միշտ իր կրտսերներուն, Հայկին եւ Հայկուհիին համար ըլլալով հովանի եւ պաշտպան:

1926–1927 տարեշրջանին, մայրը զինքը կ'առաջնորդէ Պէզազեան վարժարան: Հոս իր ուսումնական թոշակը վճարելու համար կը բաւէր ամէն տարեմուտի գալ վարժարան եւ համբուրել ձեռքը մեծ տնօրէն ու մարդասէր Պօղոս էֆէնտի Պէզազեանի:

Կը յաջողի աւարտել Պէզազեան Լիսէն 1934 թուականին: Շրջանաւարտ դասարանի իր ընկերները կ'ըլլան Տքթ. Հերքիւլ Սէտէֆճեան, Տքթ. Եդուարդ Քիպար, Տքթ. Օննիկ Պազիրկանեան, գիմիաբան Յակոբ Կէլիպօլեան, բանաստեղծ՝ Խաչիկ Ամիրեան, Պերճ Ղազարեան, իր գործի ընկերը՝ Նուպար Ազարեան, Աւետիս Գալֆաեան, Ներսէս Քէօքճեան եւ ուրիշներ, իսկ աղջիկներէն՝ Հերմինէ Լիմոնճեան, ճարտարապետ Ռոզա Սէթեան եւ ուրիշներ:

Յաջող ուսանող կ'ըլլայ ան Պէզազեան վարժարանի մէջ, սիրելի՝ իր տնօրէնին, ուսուցիչներուն ու բոլոր ընկերներուն: Բայց անառակ ու կրակուբոց աշակերտ մըն էր. ինքը կ'ըսէ թէ երկու անգամ ղպրոցէն ժամանակաւոր կերպով արտաքսուած է՝ համբաւաւոր իր անառակութիւններուն համար, եւ ամէն անգամ ալ իր բարոյական հօր՝ գործավաստիրտ Պէզազեան էֆէնտիի ներմանը արժանացած: Հայկ Ժամկոչեան միշտ երանութեամբ կը յիշէ այդ պատահարները: Ամէն անգամ որ իր չրջանակին մէջ կը պատմէ ղպրոցական կեանքի այս պատահարները, կը խանդավառուի եւ անպայման առիթ մը կը գտնէ գովելու եւ վերակոչելու խնկելի յիշատակը իր Տնօրէնին՝ Պօղոս Պէզազեանի, որուն հանդէպ անսահման յարգանք, սէր ու գուրգուրանք ունի: Անոր նկարը զետեղել տուած է Դպրաց Դասու սենեակին մէջ:

Պէզազեան Լիսէն այդ չրջանին Իսթանպուլի ամէնէն փայլուն վարժարանն էր: Հոն իր ուսուցիչները եղան նախակրթարանի մէջ, Գրաբոս Պէզազեան՝ տնօրէնին եղբայրը, Օրիորդ Վերժին Սէմէրճեան (այժմ՝ Տքթ. Տէօչէմէճեան), իսկ Լիսէի մէջ Յարութիւն Կէլիպօլեան՝ ֆրանսերէն, Յովհաննէս Շահնազար՝ բարոյագիտութիւն, Կարապետ Համբարձումեան՝ Բնական Գիտութիւններ, Թորգոմ Գալընեան՝ բնագիտութիւն, Արմենակ Աբրիկեան եւ Համբարձում Յարութիւնեան ուսողութիւն, Յարութիւն Հազարապետեան՝ տոմարակալութիւն, Ստեփան Կուրտիկեան՝ թուրքերէն, Հրանդ Տէր Անդրէասեան՝ հայերէն եւ գրականութիւն, Արամ Նիկողոսեան եւ Պարոյր Քէչեան՝ գրաբար, ֆրանսական գրականութիւն՝ Մառի Ժամկոչեան (ապա՝ Տիկին Սարրաֆեան), գեղագրութիւն՝ Գրիգոր Գույումճեան, գծագրութիւն՝ Վիչէն

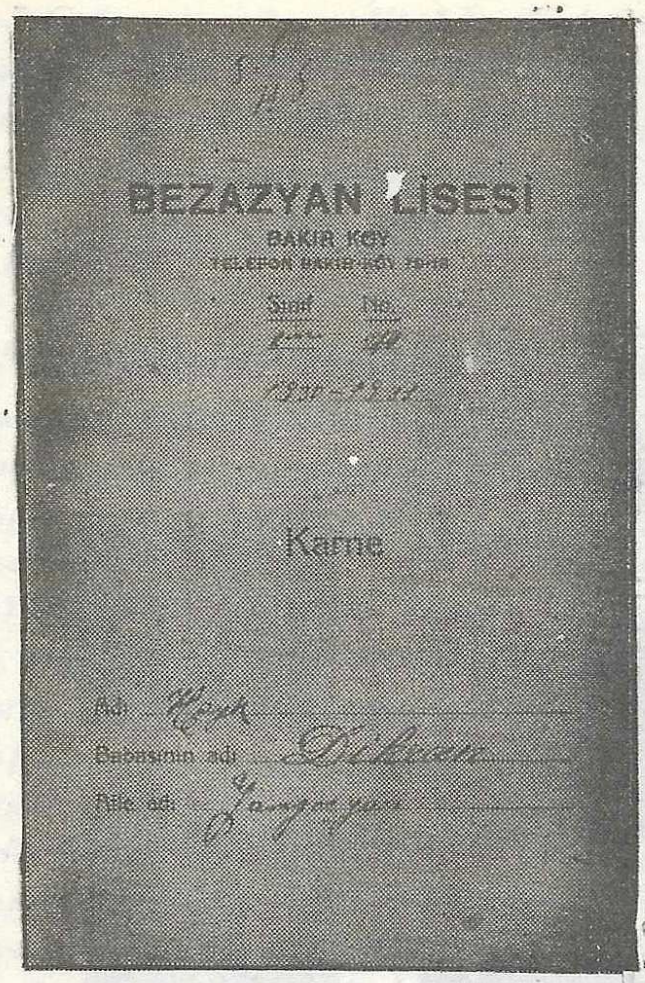

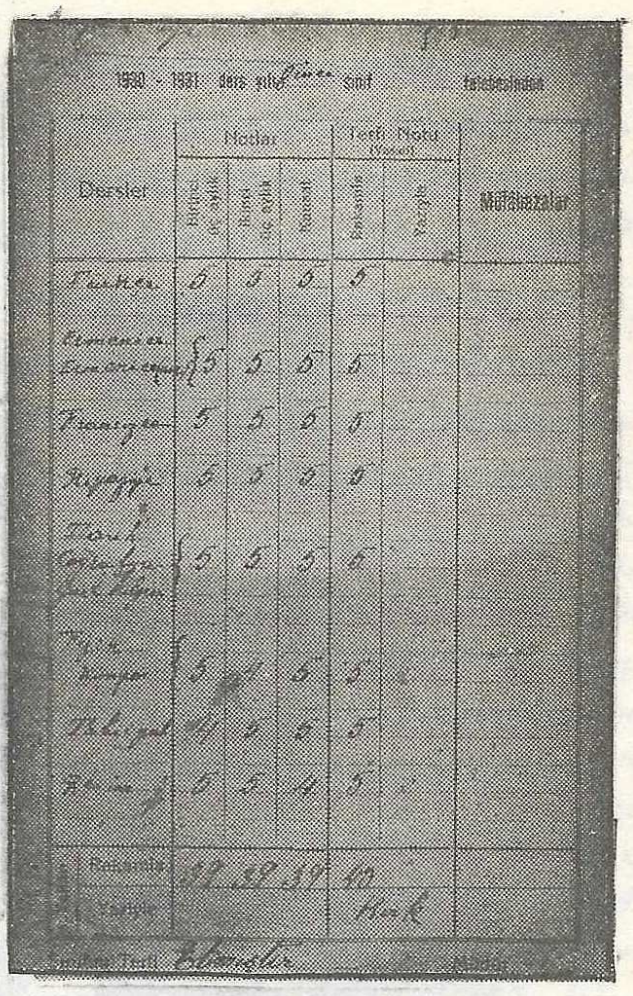

Վիճակացոյց Հայկ Ժամկոչեանի (8-րդ դասարան):

7-րդ դասարան 1930

Հայկ Ժամկոչեան շրջանաւարտ
Պէզազեան Լիսէի (1934)։

Ասլանեան, երաժշտութիւն՝ էտկառ Մանասե, Օննիկ Քիւրքճեան, տնօրէնի օգնական՝ Յակոբ Պէզազեան, համբաւաւոր Պարոն Յակոբը մեր ղպրոցին, իր զավաթեանական մօրուքով, միշտ ծանր ու պատկառելի: Ուսուցիչներու այս փաղանգն էր ահա որ կերտեց Հայկին միտքն ու հոգին: Անոնցմէ չատ բան առած, չրջանաւարտ եղաւ ան Պէզազեան վարժարանէն:

ԴՊՐԱՑ ԴԱՍՈՒ ՄԷՋ

Պագըրգիւղի մէջ, Տատեան վարժարանի կից կը գտնուի Ծնունդ Ս. Աստուածածին եկեղեցին. երկուքն ալ, իրենց հողով եւ չէնքով Պագըրգիւղցիներուն ընծայ տրուած են մեծանուն բարերար, արքունի վառօդապետ Յովհաննէս Պէյ Տատեանի կողմէ: Իր տարեկից ընկերներուն նման, փոքրիկ Հայկն ալ հասակ նետեց այդ չրջանակին մէջ եւ տակաւին չատ փոքր տարիքին մտաւ երգեցիկ մանուկներուն չարքին մէջ: Այդ չրջանի Տնօրէն Խորհուրդը կազմուած էր չատ մեծ, իրեն համար չատ տարիքոտ երիտասարդներէ: Դպրապետն էր Արմենակ Թէլլալեան, հաստ մարմնով, ճաղատ գլուխով, տարիքոտ անձ մըն էր, իսկ երաժշտապետը Արտաշէս Գալչընճեան, կլոր ու կարմիր դէմքով, հմուտ երաժիչտ մըն էր: Փոքրիկ Հայկին ան սորվեցուց փոխեր կարդալ, ձայնաւոր կամ բաղաձայն ընթերցուածներ՝ Խթման երեկոներուն, մինչեւ իսկ ձաչու Գիրքերուն ընթերցումը Կիրակնօրեայ Պատարագներուն ընթացքին: Ան, Լիսէի մէջ, նախ Խմբավար էտկառ Մանասի, ապա ողբացեալ Օննիկ Քիւրքճեանի ալ ուչադրութիւնը գրաւած էր իր երգի եւ երաժշտութեան հանդէպ ունեցած բացառիկ ընդունակութեան համար: Եւ երբ 1928 թուականին կազմուեցաւ Պագըրգիւղի Երգչախումբը, որուն Վարիչն էր Օննիկ Քիւրքճեան, Հայկ մտաւ երգչախումբին մէջ, եւ վարիչը զինքը դրաւ թէնոռներու բաժինը:

1931 թուականին, իր տարեկից տասը ընկերներուն հետ դպրութեան չորս աստիճաններ ստացաւ Տ. Տաճատ Եպսկ. Պասմաճեանէ, որ այդ չրջանին այցելու քարոզիչն էր Պագըրգիւղի Եկեղեցիին: Բայց Հայկին ձայնը հետզհետէ ձեւ կը փոխէր տարիքին հետ միասին, որով վարիչը զինքը անցուց Բ. թէնոռներու բաժնին: Եւ քանի տարիները կը յառաջանային, ան կ'անցնէր պարիթոնի չարքին: Այսպիսով, ինքը բոլորովին տիրացած էր Կոմիտասեան Քառաձայն Պատարագին չորս ձայներուն միաժամանակ: Դարձեալ այդ չրջանին էր որ Դասուն Ընդհանուր Ժողովը զինքը ընտրեց Տնօրէն Խորհուրդի Աեենադպիրի պաչտօնին, զոր պիտի վարէր մինչեւ 50ական թուականները:

ՀԱՅԿ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ ՎԱՐԻՉ

1937 թուականի Ծննդեան առաւօտ: Այդ տարիներուն Երգչախումբը կը վարէր ծանօթ երաժիչտ Խաչիկ Սուճեան, որ միեւնոյն ատեն Եչիլգիւղի Եկեղեցւոյ Երաժիչտի պաչտօնն ալ կը կատարէր: Երգչախումբը արդէն

կազմ ու պատրաստ էր եւ կը սպասէր Վարիչին: Տղոց աչքերը ուղղուած էին այրերու Պահարանին կողմը, ուրկէ պիտի երեւէր Խաչիկ Սուճեան: Արդէն աւուր պատշաճի Արարչականին վերջին տուները կ'երգուէին, եւ տակաւին չարժում չկար Պահարանին մէջ: Պատարագիչն էր Տ. Կորիւն ԲՀՆՅ. Շահինեան, որ արդէն զգեստաւորուած էր ու պատրաստ՝ մուտ գործելու եկեղեցի: Ճիշդ այդ պահուն պատահեցաւ բան մը, որ Հայկը մղեց դէպի Երգչախումբի Վարիչի պաշտօնը: Ներկայ ընկերները Սուրէն Շիրինեան, Վալանթէն Եազմաճեան, Գրիգոր Քիւրքճեան, Ժիրայր եւ Եդուարդ Գունթէր եղբայրները, եւ տակաւին չատ ուրիշներ, բերին Հայկը կանգնեցուցին Դասին ճիշդ մէջտեղը, եւ ան ինքզինքը գտաւ Երգչախումբի այդ շրջանի չատ կարող եւ Քառաձայն Պատարագ երգելու մեծ փափաքով հաւաքուած երեսունէ աւելի անդամներով շրջապատուած:

Հ. Ժամկոչեան՝ Վարիչ:

Մեծ յուզումով եւ քաջութեամբ զարկաւ տիրաբազոնին, գտաւ «Լա» ձայնը, որով կը սկսի Կոմիտասեան «Խորհուրդ Խորին»ը: Պատարագը կը շարունակուի, մինչեւ «Մարմին Տէրունական» եւ ահա Պահարանէն կ'երեւի Խաչիկ Սուճեան, որ կը գրաւէ Խմբավարի իր տեղը, եւ Հայկ կը քաշուի ու կը միանայ պարիթոնի բաժնի իր ընկերներուն ու Պատարագը կը հասնի իր վախճանին: Հոս, Սուճեան կը գրկէ վարիչ Հայկը, կը շնորհաւորէ զինքը եւ գոհունակութիւն կը յայտնէ իր պակասը զգացուցած չըլլալուն համար:

Այս պատահարը պատճառ եղաւ որ ծնունդ առնէ գաղափար մը, որուն մասին չէր մտածուած մինչեւ այդ օր երգչախումբերու մօտ: Երբ 30-ական թուականներուն Իսթանպուլ հասած էին Կոմիտասեան Բազմաձայն Պատարագի նօթաները, քաղաքիս մէջ կազմուած էին երգչախումբեր, Սկիւտար, Պէյօղլու, Պալաթ, Սամաթիա, Գողթան, Գուրուչէշմէ եւ տակաւին ուրիշ չատ մը թաղերու մէջ, որոնց վարիչները եղած էին փրօֆէսիոնէլ խմբավարներ: Այսպիսի խմբավարներ էին օրինակի համար Էտկար Մանաս, Օննիկ Քիւրքճեան, Փրօֆ. Արշամ Գավաֆեան եւ ուրիշներ: Ասոնք մէկէ աւելի երգչախումբեր կը վարէին, եւ այս պատճառաւ ալ տօնական օրեր կը ստեղծուէին կարգ մը անպատեհութիւններ: Անոնք կը ստիպուէին մէկ երգչախումբի գլուխը մնալ, եւ երկրորդ խումբ մը, որ վարժուած էր իրենց, կը մնար առանց վարիչի:

ԽՄԲԱՆԿԱՐ ԵՐԳԶԱԽՈՒՄԲԻ (1944)։

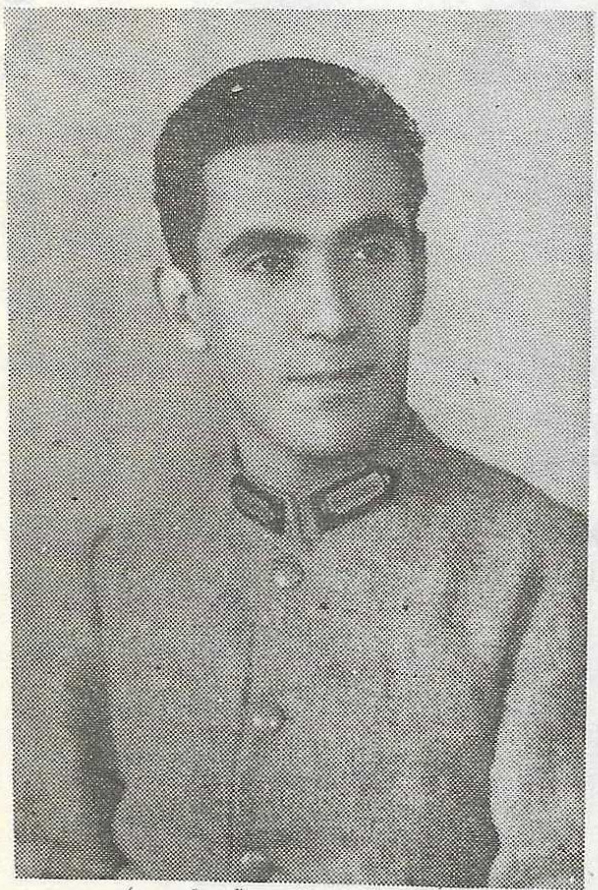

Հայկ Ժամկոչեան
Զինուոր (1936)։

Այսպէս է որ թէ մեր երգչախումբին համար, եւ թէ հետզհետէ բոլոր միւս երգչախումբերուն համար վարիչներ ընտրուեցան կարող անդամներուն մէջէն։ Գուրուչէչմէի Կոմիտաս Երգչախումբը ունեցաւ Իսահակ Աբրահամեանը, Պալաթը՝ Նուպար Գարիպեանը, Կէտիկփաչան՝ Վարդգէս Գաբրիէլեանը, Սկիւտար՝ Արշեզ Զօրեանը եւ Վարդգէս Եղիազեանը, Պէյօղլու՝ Յովհաննէս Չէքիճեանը, Օրթագիւղ՝ Յակոբ Յակոբեանը, եւ Պագըրգիւղն ալ՝ Հայկ Ժամկոչեանը։ Վերոյիշեալ վարիչներն ալ ժամանակի ընթացքին հասցուցին նորեր եւ այսօր Իսթանպուլի գրեթէ բոլոր այն թաղերը որոնք երգչախումբ ունին, ունին նաեւ իրենց ծոցէն հասած վարիչ մը։ Մենք զանոնք կը կոչենք անձնուէր

ԽՄԲԱՆԿԱՐ ԴՊՐԱՑ ԴԱՍ ՏՆՕՐԷՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ – 1947:

Նստողներ՝ Վ. Եագմաճեան, Պ. Պէզազեան, Հայկ Ժամկոչեան, Բ. կարգ՝
Ա. Զնտաճճեան, Ն. Փաշաեան, Ա. Հազարեան:

ԽՄԲԱԿՈՄԻՏԱՍ ՏՆՕՐԵՆ ԽՄԲՀՀՈՒՄԸ (1950)։

Կանգնած՝ ձախից աջ, առաջին շարքում նստած՝ Ալեքսանդր Տարոնյան, Ռուբեն Ղազարյան, Ալեքսանդր Ղարիբ

վարիչներ, որոնք սիրայօժար կերպով նուիրուած են իրենց եկեղեցիներուն, երգչախումբերուն եւ Դպրաց Դասու իրենց ընկերներուն:

Այսպէս ուրեմն, Հայկ Ժամկոչեան մեծ եռանդով գործի կը լծուի երգչախումբը վարելու եւ թէ նորեր հասցնելու նպատակով: Ան զօրակոչի կ'ենթարկէ գիւղին երիտասարդները, խումբէն բաժնուող կամ թաղէն հեռացող անդամներուն տեղը լրացնելու համար: Իրեն յանձնուած երգչախումբը առաջին օրերուն կազմուած էր իր տարիքէն աւելի մեծ անդամներէ: Հետզհետէ անոնց տեղերը գրաւել կը սկսին իրմէ տարիքով փոքր երիտասարդներ: Այս վերջիններն այնքան կը սիրեն իրենց վարիչը եւ այնպէս կը կապուին անոր որ կը սկսին զինքը կոչել Հայկ Աղբարիկ: Մինչեւ այսօր ալ այս գեղեցիկ մակդիրն է որ կը զարդարէ մեր Դպրապետին անունը, մեծով պզտիկով ամէն մարդու համար ան Հայկ Աղբարիկն է, ճանաչուած գտած՝ ամբողջ թաղին մէջ:

ԴՊՐԱՊԵՏ ՀԱՅԿ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

1951 Յունուարին մահացաւ Դպրապետ Պօղոս Պէզազեան: Պօղոս Պէզազեան, հակառակ վարժարանի իր հոգերուն, միշտ սիրած էր Դպրաց Դասուն գլուխը գտնուիլ եւ օգտակար ըլլալ նաեւ իր եկեղեցիին, որուն հանդէպ անսպառ սէր ունէր եւ աւելին՝ բացառիկ համբերութեամբ օժտուած էր եկեղեցական կանոններու եւ չարականներու մասին: Մահացաւ ուրեմն Պօղոս Պէզազեան: Այս մեծ կորուստէն վերջ, Դպրաց Դասու Ընդհանուր

Դպրապետ՝
Պօղոս Պէզազեան

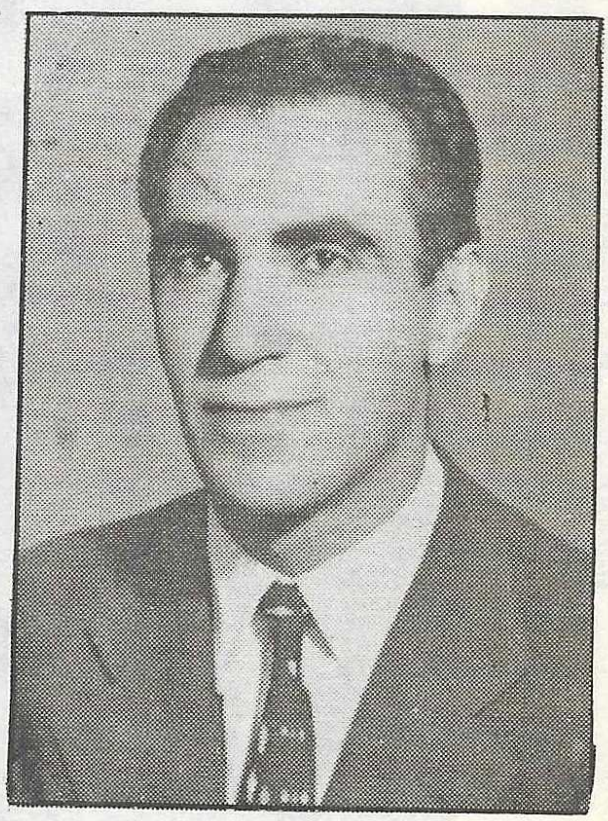

Դպրապետ՝
Հայկ Ժամկոչեան

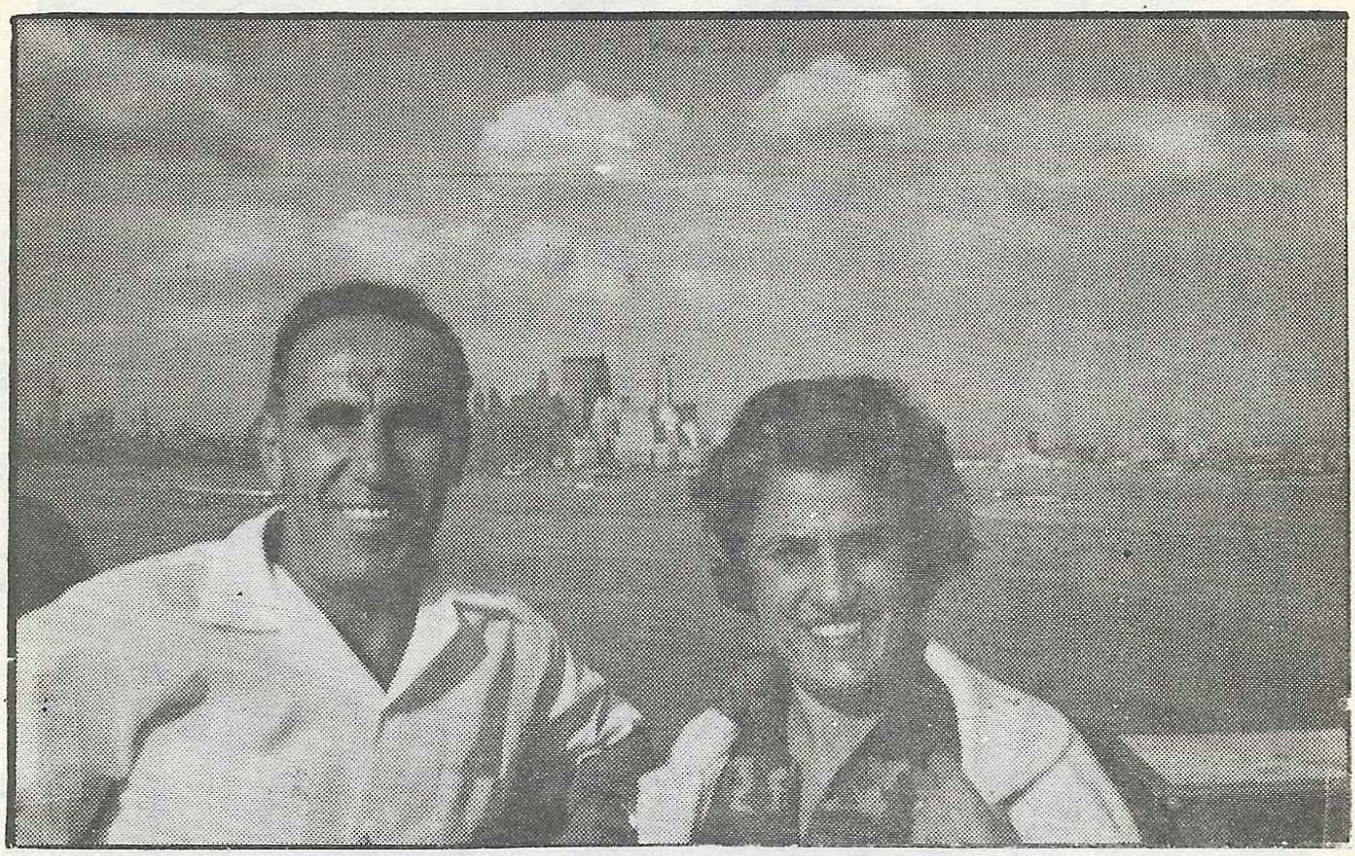

Դպրապետր իր կողակցին հետ Ամերիկայի մէջ։

Ժողովը բացառիկ նիստ մը գումարեց նոր Դպրապետի մը ընտրութեան համար։ Ո՞վ կար աւելի մօտիկ եւ արժանի այդ պաշտօնին, եթէ ոչ Հայկ Աղբարիկը։ Եւ Հայկ Ժամկոչեան, միաձայնութեամբ Դպրապետ ընտրուեցաւ 1951 թուականին։ Իր հասցուցած աշակերտները արժանի տեղը տուած էին ահա անոր, եւ ինքը նոր եռանդով գլխաւորեց Դպրաց Դասը, մասամբ թեթեւցնելով մեծ սուգը, զոր ստեղծած էր Պօղոս Պէզազեանի անդարմանելի կորուստը։

1953ին նոր էջ մը կը բացուէր Հայկ Ժամկոչեանի կեանքին մէջ։ Ան կ'ընտրէր իր կեանքի ընկերուհին եւ կ'ամուսնանար Մելինէ Սիմոնեանի հետ –էրքման–։

1962–1964 *թուականներուն Հայկ Ժամկոչեան երկու անգամ գնաց Նիւ Եորք եւ եղաւ Տիթրոյիթ, Փրովիտէնս, Թօրօնթօ իր քրոջ ու ազգականներուն մօտ։ Այս պտոյտներու ընթացքին ան առիթը ունեցաւ այցելելու տեղւոյն եկեղեցիները, միշտ ալ մասնակցութիւն բերելով այդ տեղերու արարողութիւններուն։*

Այս բացակայութեան ընթացքին էր որ իր ընկերները զինքը ընտրեցին Թաղական Խորհուրդի անդամ եւ վերադարձին, ան Բ. Ատենապետ նշանակուեցաւ Տքթ. Կարապետ Արմանի ատենապետած Թաղային Խորհուրդին։

Վեհափառ Հայրապետը Դպրաց Դաս եւ Երգչախումբի անդամներուն հետ (1961):

ԴՊՐԱՊԵՐ ՊՕՂՈՍ ՊԷԶԱԶԵԱՆԻ ՇԻՐԻՄԻ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

Նստողներ՝ ձախէն.– Հայկ Ժամկոչեան, Տէք. Եդուարդ Սիմմէշեան, Տէք. Նուպար Փէշտիմալճեան, Անուշաւան Զնտանճեան: Ոտքի՝ ձախէն.– Մանուկ Առաքելեան, Ժիրայր Գալփաքճեան, Եդուարդ Թէլլալեան, Յարութիւն Եագուբ, Հայկ Տէօմմէճեան, Վահան Ալեանաք, Կ. Թօրոսեան

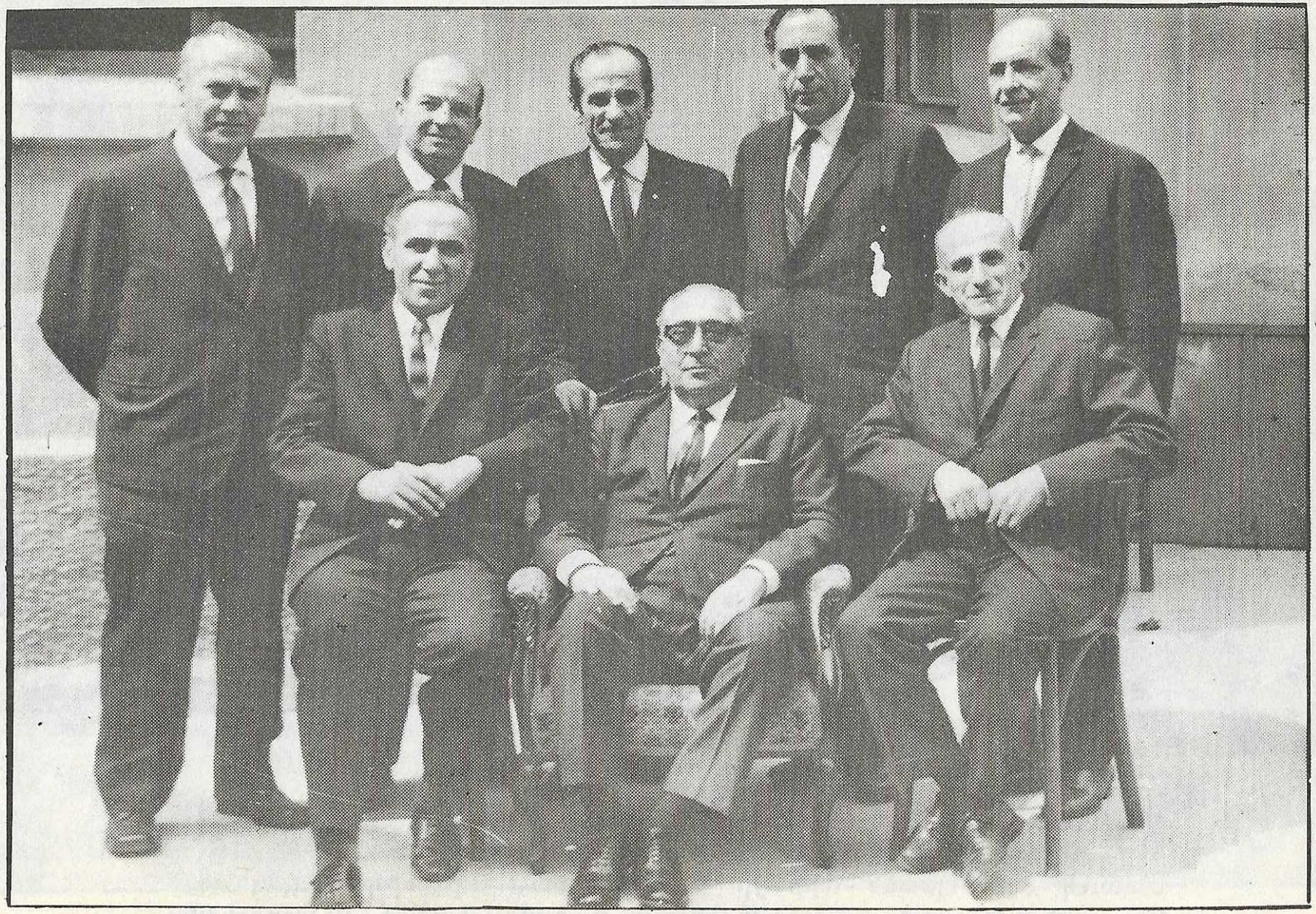

ԽՄԲԱՆԿԱՐ ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ ԱՆԴԱՄՆԵՐՈՒ (1969)։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ ՀԱՅՈՑ ԹԻՒՐՔԻՈՑ
ԳՈՒՄԿԱՊՈՒ — ԻՍԹԱՆԳՈՒԼ

ՎԿԱՅԱԳԻՐ
ՀՐԱՄԱՆԱՒ ՈՒՐԱՐԱԿՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅՏԱՏԻՒՔ ԱՅՍՈՒ ԵՔԼ, ԸՍՏ ԱՆԴՐԱՆԱՑ
ԻՒ ՎԵՀԱՑՈՒԹԵԱՆ Ս. Ժառաւածածին
ՆԽԿԼՅՇԻՈՑՆ ԹաղԹԷԱՑԻ ԹԱՂԻ ՏԱՂԱՒԻՄ,
ՏԻՐԱՑՈՒ Հայկ Ժամկոչեան
ՈՐԴԻ Տէրթանայ Ի, ԾՆՆԱԼ Ի ՏԱՂԱՒԻՄ
Տէրթանայէ , Ի ԹՈՒԻՆ 1916
ԸՆԴԱՆԱԼ Է ՀՐԱՄԱՆ ՈՒՐԱՒ ԿՐԵԼՈՑ
Ի ՔՀՈՒԱՆԷ Տ. ԳԱԲԵԳԵԱՆ Ա.ԱՇԳԱԶԱՊԱՆԱԳՈՅԱՆ
ՀԱՅԱՏՈՒՐՔԵԱՆ , Ի ԹՈՒԻՆ 1949 ։

Տուեալ յամի Տեառն 1964
ՓԱՏՐԻԱՐՔՈՒՆ Ամաւ. 3
քով 15 համարաւ Վկայ-
յապրոց

Տէրտեր Հայկ Ժամկոչեան
արժանացել է ձեռնադրելու և սպասաւորելու Ս. Սեղանոյ Նիկոգեցւոյ խոյ եւիք, յորոյ վիրայ առացինի է արժանաւորին ուրարակրութեանն և ընծեռնուլ վճռատարին ծառայ, յորմամ ժամ-ժարան առանձին ինչ։ Իսկ յայլ նիկոդեցիս կարէ սպասաւորել հրաւիրանաւ և հրամանաւ երիցան նիկոդեցւոյն սիմորիկ։

Պատուէր տամք Տէրտեր Հայկայ
ևս պահպան խոր ի Տան Աստուծոյ բարեպաշտութեամբ և յարատեւութեամբ, ի չինութիւն հաստատութեան և ի փառս Աստուծոյ։

Ազօթարար

Պատրիարք Հայոց Թիւրքիոյ

ԴՊՐԱՊԵՏ ՀԱՅԿ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆԻ ՈՒՐԱՐԱԿՐՈՒԹԵԱՆ ՎԿԱՅԱԳԻՐԸ

ՀԱՅԿ ԱՒԱԳ ՍԱՐԿԱՒԱԳ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

Այդ շրջանին գիւղին Հոգեւոր Հովիւն էր Տ. Անանիա Քհնյ. Պալեան: Այս վերջինը օր մը կ'ըսէ.– «Պարոն Հայկ, ալ ժամանակը հասած է եւ մենք բոլորս կ'ուզենք քեզ Աւագ Սարկաւագ տեսնել»: Ժամկոչեան սիրով կը դիմաւորէ առաջարկը: Ինք արդէն Ուրար կրելու աստիճանը ստացած էր 1960 թուականին երջանկայիշատակ Տ. Գարեգին Ս. Պատրիարք Խաչատուրեանէն, եւ 1967 թուականի Խաչվերացին Սկիւտարի Ս. Խաչ Եկեղեցիին մէջ կը ձեռնադրուի Աւագ Սարկաւագ, Տ. Շնորհք Ս. Պատրիարք Գալուստեանի ձեռամբ, լծակից ունենալով Դպրեվանքի սան Խաչիկ Ըլլմազը:

1969ին, օրուան Թաղային Խորհուրդի որոշումով ան կը պատրաստէ Պազըրգիւղի Եկեղեցւոյ եւ Տատեան Վարժարանի 125ամեակի յոբելինական գիրքը, որուն մէջ կը դնէ իր Պազըրգիւղցիի բոլոր ծանօթութիւնները, Վարժարանին եւ Եկեղեցիին մասին:

1972ին ան, իր տիկնոջ հետ ուխտի կ'երթայ Ս. Էջմիածին, Մայր Տաճարին մէջ կը մասնակցի արարողութեան: Բարեղէպ դիպուածով մը օրուան պատարագիչն էր Ֆէրիգիւղի Քահանայից Դասէն Արժ. Տ. Յարութիւն Քհնյ. Հալաճեան, որուն արտօնութեամբ կը կատարէ Վերաբերումը: Ինք միշտ երանութեամբ կը յիշէ Երեւանի մէջ անցուցած

Աւագ Սարկաւագութեան ձեռնադրութեան պահուն:

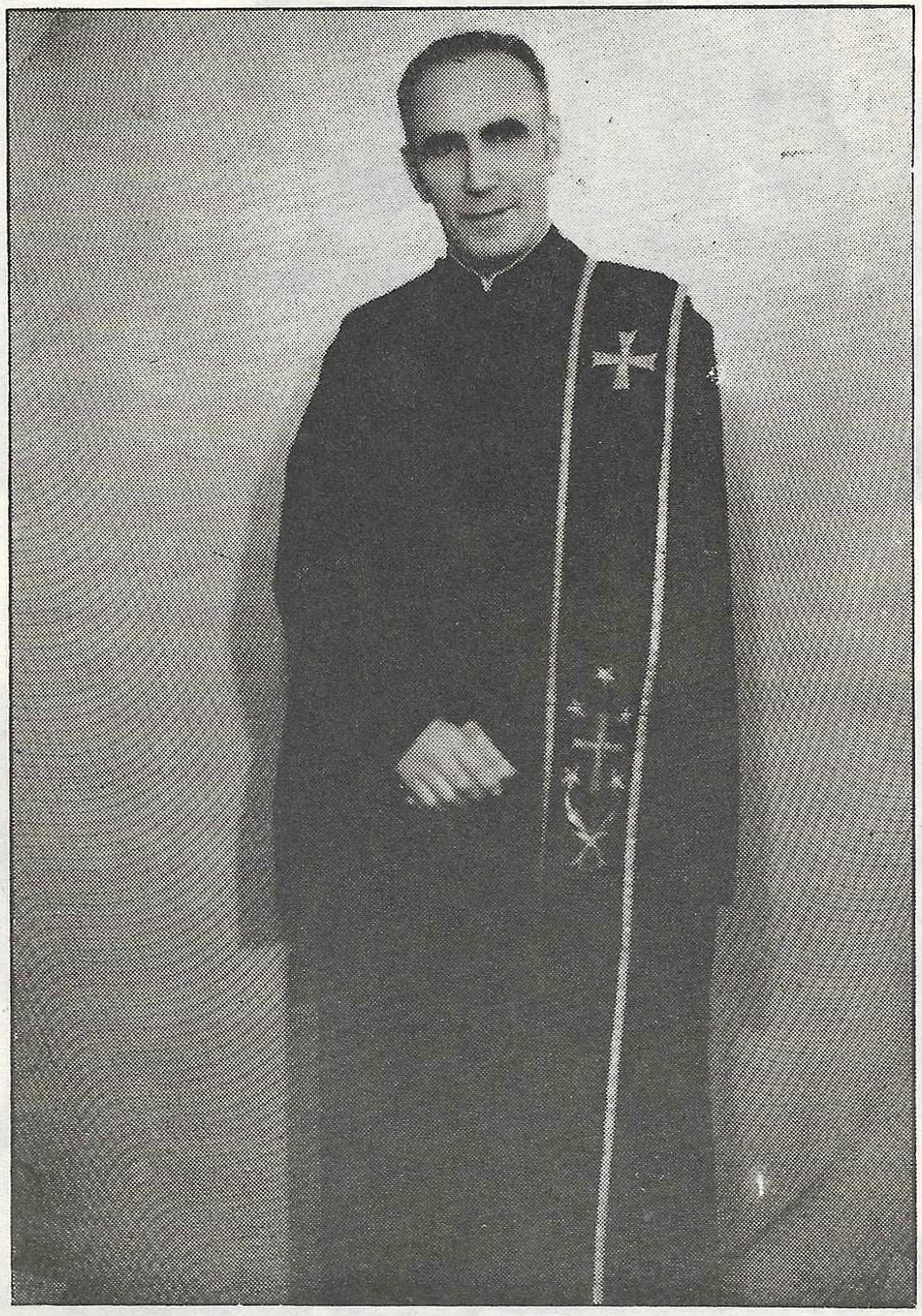

Հայկ Աւագ Սարկաւագ Ժամկոչեան:

Վեհարանին մէջ Վեհափառ Հայրապետին հետ:

Վերաբերումի պահուն Ս. Էջմիածնի Մայր Եկեղեցւոյ մէջ:

օրերը եւ յաճախ չուրջիններուն դրուագներ կը պատմէ մեծ խանդավառութեամբ:

Երբ կը վերադառնայ Ս. Էջմիածինէն, դարձեալ կը միանայ իր սիրելի տղոց, Դպրաց Դասու իր զաւակներուն: Դպրապետ Ժամկոչեան սապէս կը բացատրէ Դպրաց Դասու օգտակար ըլլալու եղանակը. «Պէտք է անպայման նորեր հասցնել, նորոգել, երիտասարդացնել կազմը, որպէսզի միշտ գոյատեւէ խումբը եւ նոր աւիշ, նոր եռանդ ստանայ»:

Այս մտածումներով է որ ան ժամանակին քաշուեցաւ Վարիչի իր պաշտօնէն, այդ գործը փոխանձելով նոր ուժերու: Այս կերպով ալ հետզհետէ Վարիչի պաշտօնի կը կոչուին Պերճ Տէր Մարտիրոսեան, Ժիրայր Զարքճեան, Գէորգ Պօյաճեան եւ Ստեփան Կէօզիւմեան:

Այսօր կրկին նոր վարիչ մը ունինք Յարութիւն Էօզչէլիքի անձին մէջ: Անիկա սիրելին է Դպրապետին եւ կ'արժանանայ անոր ջերմ գուրգուրանքին:

Վերջին տարիներու ընթացքին Երգչախումբը դարձաւ երկսեռ, կարենալ երգելու համար Եկմալեան Պատարագը եւս: Դպրապետը այս պարագան ալ ողջունեց մեծ խանդավառութեամբ, եւ հանդիսաւոր առիթներով, ըլլայ. Դպրաց Դասու հաւաքոյթներուն, ըլլայ Մատաղի Սիրոյ Սեղաններուն, ուր միշտ փնտռուած խօսնակ մըն է ինք, գովքը հիւսեց Երգչախումբին, քաջալերեց իր երիտասարդ ընկերները, թելադրութիւններ ըրաւ անոնց:

Մենք չատ գոհ ու երջանիկ, մանաւանդ բախտաւոր ենք որ մեզի հետ ունինք մեր ամենասիրելի Դպրապետը, Բարեչնորհ Հայկ Աւագ Սարկաւագ Ժամկոչեանը, որուն կը մաղթենք երկար կեանք:

Շատ ապրի՛ մեր Դպրապետը:

ՏՆՕՐԷՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ
ԴՊՐԱՑ ԴԱՍՈՒ ԾՆ. Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ
ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
ՊԱԳԼՐԳԻԼ

26 Փետրուար 1978

ԽՄԲԱՆԿԱՐ ԵՐԳԵՑԻԿ ՓՈՓՐԻԿՆԵՐՈՒ , Ս· ՋԱՏԿԻ ԱՌԱՒՕՏ 1969

Հայկ Ս. Սրկ. Ժամկոչեան՝ խօսնակ:

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՋԻՆՓԸ ՍԻՐՈՂՆԵՐԷ

ՉՕՆ՝
ՅՈՒԲԵԼԵԱՐ
ԲԱՐԵՇՆՈՐՀ ԵՂԲՕՐՍ

Ահա մեր աւանդութիւններուն նախանձախնդիր ու նուիրեալ խնկարկու մը եւս որ հանրութեան կը ներկայանայ որպէս յոբելեար իր յիսնամեայ եկեղեցական ու հասարակական գծով:

Փոքր էի եւ զինքը կը յիշեմ եկեղեցւոյ սրբազան պատնէշին վրայ, որպէս դպիր դասուն մէջ, մերթ զրակալին առջեւ եւ յետագային որպէս վարիչ երգչախումբին գլուխը:

Հաւատաւոր այս յաւէտ երիտասարդը, ինծի համար եղած է տիպար ու օրինակելի կերպար մը որուն ազդեցութեանը տակ մնացած եմ եւ ներշնչուած եմ նախաքայլերուս երբ մօտէն կը հետեւէի իր շարժումներուն:

Ընթերացասիրութիւնը եւ դպրութիւնը, սիրազեղ թափը հանդէպ տոհմիկ բարքերու եւ աւանդութիւններու, զուգահեռ կ'ընթանային իր մօտ եւ իբրեւ մէկ չառաւիղը նոյն գերդաստանին, ուզած եմ նմանիլ իրեն երբ չատ անգամներ միասին կ'ըլլայինք, զանազան առիթներով ընտանեկան նոյն երդիքին տակ:

Իսկապէս բախտաւոր են այն թաղերը, որոնք կարողացած են իրենց ծոցէն հանել Հայկ Ժամկոչեանի նման ուխտեալներ, որոնք առանց ընկրկումի տեւապէս ծառայելու ընդօծին դրական տրամադրութեամբ կազմած են թաղային բոլոր շարժումներուն առանցքը, ըլլայ մշակութային, եկեղեցական թէ համայնքային, եւ իրենց հովանիին ներքեւ ծիլ արձակած են ապագայ նուիրեալներու հոյլեր:

Այսպիսի բախտաւոր թաղերէն մին է Պագըրգիւղը, որ անցեալին ու ներկայիս եղած է Իսթանպուլի տիպար թաղերէն մէկը, իր գիտակից ժողովուրդով ու համայնքային գործիչներով:

Որքան տեղին էր մեր ուսումնական շրջանի ծանօթ դէմքերէն բարեյիշատակ Պօղոս էֆ. Պեզազեանի –հիմնադիր՝ Պեզազեան Վարժարանի– շարժոյթը, երբ նկատելով իր յառաջացած տարիքը, յարմար կը նկատէր իր դպրապետի չապիկը յանձնել հերթը փոխանձելով իր չատ սիրելի աշակերտին, յանձին Հայկ Ժամկոչեանի, որպէս իրեն արժանաւոր յաջորդը:

Եւ վերջապէս հոգեւոր վերին իշխանութիւնը ընդառաջելով տեղւոյն Թաղային Խորհուրդին եւ Հոգեւոր Հովիւին խնդրանքին, նոյն

եկեղեցւոյն վրայ գինքը սարկաւագ կը ձեռնադրէ, նախապէս արդէն տեղեակ ըլլալով իր նուիրումին եւ հմտութեան:

Այսօր ինքը հոգեւորական դասուն ու հանրութեան կը ներկայանայ դպրութեան բոլոր կարգերու պարտաղրութիւնները կատարած ըլլալու սրտի անհուն գոհունակութեամբ, եւ այժմ որպէս սարկաւագ, նոյն թափով յառաջ կը տանի իր բարի ծառայութիւնը Ս. Սեղանին:

Կը մաղթենք, որ Տէրը առաւել ուժ եւ կարողութիւն պարգեւէ իրեն, որ մեր մշակոյթի այս սրբազան դաշտին վրայ բազում տարիներ եւս կարողանայ շարունակել իր Աստուածահաճոյ գործը:

17-5-1978

Եղբայրական սիրով
ՏՕՔԹ. ԱՐՏԱՇԷՍ ՆՇԱՆԵԱՆ

ՅԱՐԳԵԼԻ ՅՈԲԵԼԵԱՐ ՀԱՅԿ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Չինքը ճանչցայ այն ատեն երբ գիս Հրաւիրեցին Պագըրգիւղի Քառասուն Մանկանց Երգչախումբը վարելու, այն երգչախումբը՝ որուն Նախագահն էր ինք: Երբեք պիտի չկարենամ մոռնալ այն բարեկամական ոգին եւ լաւ մարդու վերաբերումը, զոր ան ցոյց տուաւ ինծի այդ օրերուն, երբ ես տակաւին առաջին անգամ ըլլալով կը ստանձնէի ամաթէօր կերպով եկեղեցական երգչախումբ մը վարելու գործը:

Երախտապարտ եմ սիրելի Հայկ Ա. Սրկ. Ժամկոչեանի, աշխատութեանս ընթացքին ինծի նկատմամբ իր քաջալերական կեցուածքին պատճառով: Կասկած չկայ որ համբուրելի աշխատանքով լեցուն իր սա յիսուն տարիներուն ընթացքին, ան անհամար ծառայութիւններ մատուցանեց Պագըրգիւղի ժողովուրդին ու ամբողջ Իսթանպուլահայ համայնքին: Նոյնքան սիրուեցաւ բոլորէն, եւ արժանացաւ մեր ժողովուրդին ջերմ համակրանքին:

Ես այս երջանիկ առիթով սրտանց չնորհակալութիւն կը յայտնեմ այս յոբելեանը պատրաստող իր բարեկամ եւ ընկերներուն: Կը չնորհաւորեմ մեր սիրելի Յոբելեարը, եւ իրեն կը մաղթեմ առողջութիւն, արեւչատութիւն եւ նոր յաղթանակներ իր սիրելի Երգչախումբին հետ եւ իր եկեղեցիին կամարներուն տակ:

ԳԷՈՐԳ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Պետական Օփէրայէն

ՆՈՒՊԱՐ ԱԶԱՐԵԱՆԻ ԽՕՍՔԸ (*)

Սիրելի Հայկ,

Նորայայտ երեւոյթ մը որ տակաւ կ'ընդհանրանայ մեր համայնքային կեանքէն ներս, կ'ուզէ որ արժանիքին վայել արտայայտութիւնով մը, մեծարուին նաեւ ամէն անոնք որոնք ջերմեռանդ նուիրումով ու առանց դոյզն ակնալութեան, գործնապէս իրենց նպաստը կը բերեն հոգեկան մեր կեանքն ու հաւատքը վառ պահող եկեղեցիներուն:

Լուրը չզարմացուց զիս, հետեւաբար, երբ թերթերէն տեղեկացայ թէ Պաքըրքէօյի թաղային մարմինները, նախաձեռնութեամբ եկեղեցիին դպրաց դաս ու երգչախումբին, մտերմիկ ու պարկեշտ հաւաքոյթով մը կ'ուզեն իրենց սէրն ու յարգանքը յայտնել քեզի՝ որ յիսնեակ մը տարիներէի վեր, անխառն նուիրումով ու կատարեալ ձեռնհասութեամբ, իբրեւ երաժիշտ ու երգչախումբի վարիչ, իբրեւ դպրապետ ու բարեչնորհ սարկաւագ, ջերմ եռանդով մասնակցութիւնդ կը բերես իրենց եկեղեցիին կենսունակութեան:

Լուրը չզարմացուց զիս, կ'ըսեմ. ընդհակառակը, արժան եւ իրաւ խորհեցայ մտովի: Մտերմութիւն մը մեր միջեւ որ կու գայ յիսնեակ մը տարիներու թիւով, ծնունդ կ'առնէ գրասեղաններու երազ տարիներէն, ու աւելի ուշ, կը հասունայ ու կ'ամրանայ յոյզերու, խոովքներու ու խանդավառութիւններու նոյն հոգեխառնութեամբ, չէր կրնար տարբեր խորհիլ քան Պատարագամատոյցին այդ երկու բառերը, որքան կարճ նոյնքան ազդու, որքան սեղմ՝ նոյնքան եւ մեկին իրենց իմաստով, որ թարգմանի՝ արժանի է եւ իրաւացի:

Եւ իրօք արժանի ես դուն մեծարանքի այս արտայայտութեան ու մօտէն տեղեակ քու սէրերուդ ու հետաքրքրութիւններուդ, չեմ վարանիր ըսելու թէ տարբեր եղաւ քու եռանդը մեր եկեղեցիին իր արարողութիւններուն ու երգեցողութիւններուն հանդէպ: Դուն եղար այն քիչերէն որոնց սէրն ու փարումը մեր եկեղեցիին, եթէ նոյնիսկ պատանի տարիներու գրգիռ մը, բարեպաշտ ծնողներու թելադրութեամբ՝ քու այս գրգիռը, սակայն չժժգունեցաւ ժամանակի ընթացքին: Տարիները չխաթարեցին քու մէջ այս գրգիռը որ զարգացաւ անվրդով, եղաւ բոլորանուէր սէր, ախորժ ու հաճոյք, ոգեկան պահանջք ու գոհացում:

(*) Ստացուած սրտայոյզ ուղերձներ, զոր կը հրատարակենք այբուբենական կարգով:

Ինչ որ, սակայն, առաւելապէս կը տպաւորէ մեզ այս քու եկեղեցանուէր ծառայութեանդ մէջ, զգացումներուդ, խանդավառութիւններուդ, նուիրումիդ անկեղծութիւնն է: Ծառայութիւն մը որ կը յայտնուի ոչ թէ ի ցոյց մարդկան, այլ՝ որպէս սրտի ու հոգիի անսահման վայելք:

Ցիսնամեակ մը տարիներ առաջ, մեր օրերուն, եկեղեցանուէր ծառայութիւնը զգացում մըն էր ու իմաստ մը հոգեպարար: Վայր մըն էր եկեղեցին. մթնոլորտ մը՝ ուր անկախօրէն հոգեկանին, իրենց լիառատ գոհացումը կը գտնէին այլ կարգի մեր պահանջներն ալ:

Ցիսնեակ մը տարիներ վերջ, եկեղեցանուէր գործունէութեանդ իմաստն ու կարեւորութիւնը ուշագրաւ կ'ըլլայ մանաւանդ այսօր, երբ նորերը անտարբեր են ընդհանրապէս ու նմանօրինակ մթնոլորտ մը չի խանդավառեր զիրենք: Ահա թէ ինչո՞ւ մեծապէս գնահատելի է ընթացքը Պաքըրքէօյի թաղային մարմիններուն, որոնք ոչ միայն վաստակաւոր մը կը մեծարեն, այլեւ յարգանքի իրենց այս արտայայտութեամբ կը ջանան եռանդի կոչել նորերը:

Սիրելի Հայկ,

Արժանաւորին համար ի՞նչ աւելի հոգեկան բարձր գոհացում քան անկեղծ ու ինքնաբուխ այս արտայայտութիւնը, մարդոց կողմէ որ գնահատել գիտեն: Գնահատողներուս այս փաղանգին կը միանամ ես ալ. բաց սրտով ու ջերմօրէն կը չնորհաւորեմ քեզ ու կը մաղթեմ որ եկեղեցանուէր օրինակդ խթան ու խրախոյս ըլլայ մեր նոր սերունդին, հայրենասանդ մեր եկեղեցիին պայծառութեանը համար:

Սրտագին Համբոյրներով՝
ՆՈՒՊԱՐ ԱԶԱՐԵԱՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ԽՕՍՔ ԲԱՐԵՇՆՈՐՀ ՀԱՅԿ Ա. ՍԱՐԿԱՒԱԳ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

Բացարձակ իրականութիւն է թէ Հայը եղած է միշտ աշխատասէր, չինարար եւ եկեղեցասէր, այս առաքինութիւնները մեր պապերէն փոխանցուած են մեզի, զորս մեր սերունդն ալ կը ջանայ փոխանցել իր յաջորդներուն:

Բարեչն. Հայկ Սրկ. Ժամկոչեան իբրեւ Հայու արժանաւոր զաւակ, դպիր, ապա տարիներ չարունակ Վարիչ Քառասուն Մանկանց, Երգչախումբի, իսկ 1951 թուականէն ի վեր արժանաւորապէս կը կատարէ Դպրապետի պաշտօնը:

Ժամկոչեանի տարիներու անձնուէր աշխատանքն ու եկեղեցական գիտելիքներու մասին հմտութիւնը գնահատելով, վերջերս անոր չնորհուեցաւ նաեւ Աւագ սարկաւագութեան աստիճան, զոր եւս ի գործ կը դնէ անթերի կերպով:

Ներկայիս կ'իմանամ թէ Քառասուն Մանկանց Տնօրէն Խորհուրդը, իր սիրելի ընկերները եւ երախտագէտ սաները, գնահատանքի արժանի որոշումով մը պատրաստուած են Ժամկոչեանի դպրութեան Յիսնամեայ Յոբելեանը կատարել, առի քաջալերութիւն եւ վարձատրութիւն իր երկար տարիներուբեղմնաւորաշխատութեան:

Հայկ Ժամկոչեան արժանի է այդ պատիւին, նկատելով որ երկար ժամանակ ան ոգիիբռին ու միշտ ալ անչահախնդրօրէն ծառայեց մեր Ս. Եկեղեցւոյ պայծառութեան հասցնելով նաեւ դպիրներ:

Ան իր հաղորդական բնաւորութեամբ եւ վարչական կարողութեամբ միշտ սիրելին եղած է Պատըրգիւղցիին եւ իմաստնաւորի Քառասուն Մանկանց ընտանիքին:

Ժամկոչեանի եւ անոր նմաններու աշխատութեանց եւ ջանքերուն չնորհիւ է որ մեր եկեղեցիները միշտ այսպէս կանգուն ու պայծառ մնացած են, իսկ նոյնպէս այս եւ նման աշխատութիւններն են, որ որոշապէս կը նպաստեն մեր ազգապահպանման կարեւորագոյն խնդրին:

Այս ուրախ առիթս ես ալ կը փութամ ի սրտէ չնորհաւորել պաշտօնակիցս, անոր մաղթելով քաջառողջութիւն եւ երկար կեանք, որպէսզի դեռ չատ տարիներ կարենայ չարունակել իր օգտաչատ ծառայութիւնը մեր Ս. Եկեղեցիին եւ Համայնքին:

ՎԱՐԴԳԷՍ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ
Ատենապետ Պատրիարքարանի Երաժտ. Յանձնաժողովի
եւ Դպրապետ Զուարթնոց Դպրաց Դաս Երգչ.ի

ԻՄ ԽՕՍՔՍ ԱՐԺԱՆԱԻՈՐ ՅՈՒԲԵԼԵԱՐԻՆ

Աւագ Սարկաւագ Հայկ Ժամկոչեանի յիսնամեակին առթիւ կ'ուզեմ քանի մը տողով արտայայտուիլ իմ նուիրեալ ընկերոջս մասին:

Երբ Պոլիսէն հաստատուեցանք Պազըրգիւղ, արդէն իսկ դրացի եղած էինք իրարու: Մէկ փողոցի մէջ կը բնակէինք: Երկուքս ալ կ'երթայինք Պէզազեան Վարժարան: Մեր Տնօրէնը ամէն Կիրակի իր աշակերտները կարգի չարած, կը տանէր Եկեղեցի: Ես եւ ինձմէ աւելի փոքր Հայկը փափաք ունէինք Եկեղեցւոյ ժամերգութեան մասնակցելու: Այդ թուականներուն մեր երաժշտապետը, Պրն. Արտաշէս Գալչընճեան լաւ առաջնորդ մը եղաւ մեզի եւ կապուեցանք մեր եկեղեցիին:

Ունէր մեր եկեղեցին իր երգչախումբը, զոր կը վարէր Խաչիկ Սուճեան: Երբ տարիներ վերջ Սուճեան հեռացաւ իր պաշտօնէն, մեր սիրելի ընկերը սիրով ստանձնեց այս պարտականութիւնը եւ տարիներով տքնաջան վարեց խումբը, առանց նիւթական որեւէ ակնկալութեան, միշտ նորեր հասցնելով:

Մեր շատ սիրելի եւ յարգելի Տնօրէնը, Պօղոս Էֆ. Պէզազեան, որ ստանձնած էր Դպրապետութեան ծանր պաշտօնը, չարունակեց երկար տարիներ, որպէսզի մենք կապուած մնանք մեր եկեղեցիին: Պօղոս Էֆ. Պէզազեանի մահուընէ վերջ, երբ թափուր մնաց Դպրապետութիւնը, այն ատեն միաձայնութեամբ ընտրուեցաւ, եւ սիրով ստանձնեց Դպրապետի պարտականութիւնն ալ, որովհետեւ ինքն ալ նուիրուած էր եկեղեցիին:

Աստիճանաւոր դպիր էինք տարիներով, երբ վախճանեալ Տ. Գարեգին Ս. Պատրիարք Խաչատուրեան փափաք յայտնեց տալ ուրարակրութեան աստիճան: Երկուքս ալ միաանաբար ուրար կրելու արտօնութիւն ստացանք երջանկայիշատակ Պատրիարքէն:

Հայկ, անվհատ կը վարէր իր երգչախումբը, սիրելով իր ընկերները, մանաւանդ ինքզինք սիրցնելով բոլորին:

Զուննէինք մեր եկեղեցւոյ մէջ Աւագ Սարկաւագ, երբ Ամեն. Տ. Շնորհք Ս. Պատրիարք Գալուստեան տրամադիր եղաւ ձեռնադրելու արժէքաւոր անձեր: Այն ատեն մեր ընկերոջ թելադրեցինք որ դիմէ Կրօնական Ժողովին: Իր դիմումը իսկոյն ընդունուեցաւ եւ ան ձեռնադրուեցաւ Աւագ Սարկաւագ:

Տարիներ անցան, ան մնաց իր եկեղեցիին հաւատարիմ, սիրեց իր եկեղեցին եւ համայնքը, եղաւ միշտ օգտակար:

Իր սանները առ ի երախտագիտութիւն, կը տօնեն մեր Հրելի ընկերոջ յոբելեանը: Արժանի է ան, որովհետեւ տարիներով չվհատեցաւ ան եւ միշտ մնաց պատնէշին վրայ:

Իմ անկեղծ զգացումներս արտայայտելով, կար եւ կարողութիւն կը մաղթեմ, որպէսզի տանի այս քաղցր բեռը միշտ առողջութեամբ ու եռանդով, տակաւին երկար տարիներ:

Ամենահին ընկերը
ՎԱԼԱՆԹԻՆ ԵԱՋՄԱՃԵԱՆ

28·5·1978
Պագըրգիւղ

ԱՆՈՒՇԱՒԱՆ ՋՆՏԱՆՃԵԱՆԻ ԽՕՍՔԸ

Պատ. Տնօրէն Խորհուրդ
Դպրաց Դասու եւ Քառասուն Մանկանց
Երգչախումբի Ս. Եկեղեցւոյս
Ատ.

Ազնիւ Տեարք,

Ուրախութեամբ տեղեկացայ Պատ. Տնօրէն Խորհուրդէդ, թէ Իսթանպուլահայութեան ծանօթ եւ Ս. Եկեղեցւոյս Դպրաց Դասուն Դպրապետ Բարեչն. Հայկ Ա. Սարկաւագ Ժամկոչեանի համար –որ արդէն լրացուցած է իր եկեղեցանուէր գործունէութեան քառասնամեակը– իր երախտագէտ ընկերակիցներուն փափաքով, որոշուեր է նշել անոր տարիներու վաստակը կրօնական եւ աշխարհիկ հանդիսութեամբ եւ յուշամատեանի մը պատրաստութեամբ եւ հրատարակութեամբ:

Շնորհակալութիւն կը յայտնեմ մասնաւորաբար Պատ. Խորհուրդիդ, որ առաջարկ բերաւ ինձ գրաւոր կերպով արտայայտուելու մեր սիրելի ընկերոջ Հայկ Ա. Սրկ. ի ծրագրեալ յոբելինական յուշամատեանի պատրաստութեան առիթով:

Յուշամատեանով մը հանրութեան սեփականութիւն դարձնել տարիներու վաստակը մեր սիրելի ընկերոջ, շատ տեղին ու ծափահարելի որոշում մըն է արդարեւ, զոր տուած է Պատ. Խորհուրդդ եւ որով բարոյապէս վարձատրուած պիտի ըլլան երկար տարիներու աշխատանքներն ու մանաւանդ բացառիկ ջանքերն անոր՝ յօգուտ Ս. Եկեղեցւոյ եւ Դպրաց Դասուդ:

Արդարեւ, Յոբելեարը, օրինակելի զոհաբերութեամբ, իր տղայութենէն մինչեւ օրս, տարիներ շարունակ ծառայած է եկեղեցւոյ իբրեւ պարզ ղպիր, իբրեւ վարիչ Երգչախումբիդ, իբրեւ անդամ Թաղ. Խորհրդոյ, եւ վերջապէս Դպրապետ Դպրաց Դասուդ: Պաշտօնները, զորս ան կատարած է ձեռնհասութեամբ եւ մանաւանդ օրինակելի հեզութեամբ: Մէկ խօսքով, սիրեց ան եկեղեցին, եւ փոխադարձաբար, սիրուեցաւ ու յարգուեցաւ բոլորէն:

Այս ուրախ առիթով, ի սրտէ կը մաղթեմ Յոբելեարին Աստուածային օրհնութիւն, ինչպէս նաեւ երկար կեանք եւ առողջութիւն, որպէսզի ասկէ վերջ ալ ան կարենայ չարունակել իր այնքան օգտակար պաշտօնը, մանաւանդ երգելը Աստուծոյ տաճարին մէջ:

Հաճեցէք, Ազնիւ Տեարք, ընդունիլ ջերմ չնորհաւորութիւններս եւ յարգանքներս:

ԱՆՈՒՇԱՒԱՆ ՋՆՏԱՆՃԵԱՆ

18–3–1978
Պագըրգիւղ

ՏՕՔԹ. ԹԱԳՒՈՐ ԷՐՔՄԱՆԻ ԽՕՍՔԸ

Սիրելի Հայկ քեռայր,

Աւելի քան յիսուն տարիներ առաջ, պատանեկան մաքրամաքուր ու անմեղ հոգիէ բխած մելանոյշ եւ սրտախօսիկ ձայն մը յայտնաբերուեցաւ յանկարծ Պագըրգիւղի Ծնունդ Ս. Աստուածածին Եկեղեցւոյ մէջ:

Այդ համայագեղ եւ սրտայոյզ ձայնը սնանելով Ամենակալ Տիրոջ երկնառաք գերահզօր ճառագայթներով, դարձաւ վարդի թուփ մը սրբակրօն ու հեչտաբոյր, Աստուածահաճոյ դալարուտ պարտէզին մէջ: Այդ թուփը տարիներու հոլովոյթով ուռճացաւ, ծաղկեցաւ չնորհիւ իր վայելած բարոյական գուրգուրոտ խնամքին ու սկսաւ ինքն իսկ քաղցր բոյր մը սփռել իր չուրջբոլորը: Այդ նորածիլ թուփը Քրիստոնէական անխախտ հաւատք իր սրտին կարողացաւ իմաստաւորել եւ արժէքաւորել իր գոյութիւնը եւ բոյն դնել զինքը գնահատողներու, յարգողներու եւ սիրողներու սրտերուն մէջ: Ան արժանացաւ անոնց արդար գնահատանքին, սիրեց զանոնք, սիրցուց ինքզինքը չնորհիւ իր չէնչող ու հաղորդական նկարագրին եւ իր անձնուէր սաները տեսնելով անոր ենթագիտակցութեանը մէջ թաքուն, եկեղեցանուէր, զգացական բարեմասնութիւնները, ինչպէս նաեւ ծիսագիտական մթերքը: Միահամուռ փափաքով խնդրեցին որ ան ստանձնէ Քառասուն Մանկանց Երգչախումբի վարիչի յոյժ պատասխանատու եւ սակայն նոյնքան ալ քաղցր պաշտօնը: Արդարեւ աւելի քան 25 տարիներ չարունակ ան սիրով վարեց այդ պաշտօնը, ձեռնհասօրէն, անչահախնդրօրէն եւ առանց որեւէ նիւթական ակնկալութեան, հասցնելով նաեւ չատ մը խմբավար եւ մեներգիչներ, գիտակցաբար փրկելու բուռն տենչով այդ տղաքը, սրճարաններու անստոյգ, մռայլ, քանդիչ ու կեղտոտ մթնոլորտէն:

Սիրելի Հայկ քեռայր, տարիներ յետոյ սիրեցեալ սաներդ, որոնցմէ իւրաքանչիւրին վրայ գուրգուրացիր որպէս բարոյական հայր մը, այսօր հեչտաբոյր ծաղիկներու գողտր փունջ մը կազմած կը ներկայանան քեզի իրենց գնահատանքի երախտագիտական տուրքը մատուցանելու եւ ոսկեայ դափնեպսակը գլխուդ դնելու համար, յիսնամեայ եկեղեցանուէր ծառայութեանդ որպէս բարոյական անգնահատելի վարձատրութիւն: Այս առիթու պարտք կը համարիմ իմ մասնայատուկ չնորհակալութիւններս յայտնել յոբելինական կարգադիր մարմնոյ յարգարժան Ատենապետին եւ իր բոլոր անդամներուն անխտիր, որոնք անձիս ալ առաջարկ բերելով, առիթ տուին ինծի արտայայտելու իմ զգացումներս:

Մեր ընտանիքին սիրելի քեռայրը, Հայկ, արդար հպարտութեամբ կը պարծինք քեզմով, որ երկար տարիներ անխափան չնչելով եկեղեցւոյ խնկաբոյր օդը, աշխատեցար, տքնեցար, համբերատարութեամբ, յարատեւութեամբ, միշտ ապագայի լաւատես ու փայլուն հեռանկարով, առանց յուսալքուելու, այլ միշտ յուսադրութեամբ, միշտ լաւը լաւագոյն ընելու մարմաջով, փափաքով, իղձերով ու յոյզերով լի եւ Քրիստոնէավայել բաբախուն սրտով, որ Հայուն տրուած ժառանգ մըն է պապենական, չնորհ մը Աստուածատուր: Ապրիլ այսպիսի սրտայոյզ պահ մը, մարդուն գերագոյն հաճոյքն է զգացական աշխարհին:

Համբուրելի է վարիչի եւ այժմու Դպրապետի յիսնամեայ վաստակը: Արդարեւ, արժանի էիր Ամենապատիւ Ս. Պատրիարք Շնորհք Արք. Գալուստեանի տարիներ առաջ Քեզ չնորհած Աւագ Սարկաւագի աստիճանին:

Բարիկամեցողութեան, անշահախնդրօրէն նուիրումի ու զոհաբերութեան ազնուագոյն ղրոչմով օծուն սիրելի Հայկ քեռայր, ահա այս է իմ եղբայրական սիրոյ համեստ արտայայտութիւնս Քու ոսկի յոբելինական հանդիսութեանդ բարեբաստիկ առիթով:

Գուրբուլուշ
12–6–1978

Եղբայրական սիրով,
ՏՕՔԹ. ԹԱԳԻՈՐ ԷՐՔՄԱՆ

ԲԱՐԵՇՆՈՐՀ ԵՂԲՕՐՍ՝ ՀԱՅԿ Ա. ՍԱՐԿ. ԺԱՄԿՈՉԵԱՆԻ
ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

ԹԷ ԻՐՆՉՊԷՍ ՍԿՍԱԾ ՈՒ ՇԱՐՈՒՆԱԿԱԾ Է ՅԱՐԴ

Գրեց՝ ՉԱՐԵՀ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

–Այս մանչուկը կրնայ կարդալ այս ընթերցուածը, ըսած էր Պագըրգիւղի ողբացեալ Երաժիշտ–Ուսուցիչ Արտաշէս Է֊ֆ. Գալչընճեան, երբ եղբօրս՝ Հայկին ձեռքէն բռնած, տարած էի 1924 տարուոյ սկիզբները, որպէսզի իրեն ալ բաժին մը տրուի, քանի որ ես անոր իբր ուղեր տարու մեծ (17) եղբայրը՝ զգացած էի այն յատկութիւնը որ ծնունդ առած էր իր մէջ մատաղ տարիքէն:

Տակաւին նոյնիսկ այդ թուականէն տարիներ ալ առաջ, երբ ինծի տրուած Ընթերցուածներուն փորձերը կը կատարէի մեր տան մէջ, անմիջապէս կը սորվէր եւ մաս առ մաս կը կրկնէր չատ անգամներ:

Իսկապէս ալ, Արտաշ Է֊ֆ.ն սխալած չէր եւ իրեն տուած Երեմիա Մարգարէին գիրքը անթերի կերպով կարդաց նոյն տարուան Ս. Զատկի Խմման երեկոյին: Ես իրմէ աւելի գոհ եւ հպարտ մխանգամայն որ ձեռնարկս լաւ արդիւնք տուած էր:

Եւ այսպէս չարունակ սահեցան տարիները, ան չդաժնուեցաւ երբեք իր սիրելի եկեղեցիէն: Զափազանցած չեմ ըլլար եթէ ըսեմ թէ նոյնացաւ Անոր հետ: Այո, եղաւ Խմբավար, հուսկ յետոյ Դպրապետ: Բայց միայն Ս. Պատարագի Երգեցողութեանց մէջ չսահմանափակեց իր կարողութիւնը, անոր առընթեր զարգացուց նաեւ Շարականներու վարժութիւնը եւ իսկապէս ալ կրցաւ այս բոլորը ըմբռնել լաւագոյն կերպով, ինչ որ զինքը խրախուսեց եւ բոլորովին կապեց Եկեղեցիին: Կանոնաւորապէս գրեթէ ամէն կիրակի եւ ժամանակի ներած չափով՝ Տօնական Օրերուն, հոն էր միշտ, Դասին մէջ, կամ Ատեանը:

Եւ ցարդ, մասնաւորաբար Ս. Զատկին կամ Ս. Ծննդեան յաջորդող օրերուն, երբ կը հանդիպիմ իրեն, առաջին առթիւ խանդավառ կերպով կը պատմէ տօնական այդ օրերու երգեցողութիւններուն կանոնաւորութիւնը, մեր ծննդավայր՝ Պագըրգիւղի Ս. Աստուածածին եկեղեցիին մէջ: Եւ յայտնի է, որ եթէ հակառակը պատահէր, ներքնապէս պիտի տառապէր ան, քանի որ ներդաշնակ ու անսխալ երաժշտութիւնը մեծ երջանկութիւն կը պատճառէ իրեն:

Այս տողերը գրի չեմ առած եղբայրս գովաբանելու համար: Բովանդակ Պագըրգիւղը մօտէն գիտէ արդէն իր անուրանալի վաստակը: Հակառակ որ բնակիչներուն մեծ մասը նորեկներ են, դարձեալ կը գնահատեն գինքը, մասնաւորաբար չուրջինները, որոնց նոյն երդիքին տակ հաւաքուելուն մէջ մեծ դեր ունի եղբայրս, իր յարմարող բնաւորութեամբ: Արդէն, գիտենք, դարը փոխուած է, առաջուան պէս յանդիմանելով եւ սաստելով չէ որ պէտք է ըլլան թելադրութիւնները: Առաջ այդ մտայնութիւնը կը տիրէր մեր մեծերուն քով, «Տղան երես չառնէ»: Հարկաւ, այս մտայնութիւնն ալ մինչեւ որոշ տեղ մը իր չափն ու սահմանը ունի: Եղբայրս սակայն կրցաւ տիրաշահիլ բոլորը իր յարմարող բնաւորութեամբը, որովհետեւ միայն գիտնալը բաւական չէ, կառավարելն ալ մեծ դեր կը խաղայ, եւ կարծուածէն շատ աւելի դժուար գործ մըն է:

Օրին մէկը երբ կէս կատակով հարց տուի իրեն թէ դեռ մտադիր չէ՞ բաժնուելու իր վեհ պաշտօնէն, ոչ թէ բոլորովին, այլ գոնէ կիսով, քանի որ որոշ տարիք մը ունէր այլեւս, հարցումս թէեւ մնաց անպատասխանի, սակայն բաւական պերճախօս էր իր չարժումը:

Ահա այսպէս նետուեցաւ աղբարիկս այս նուիրական ասպարէզը, առանց ամենաղօյզն ինչ նիւթական ակնկալութեան: Այժմ չուրջինները գնահատելով այս բոլորը, խորհեր են յիսնամեակը տօնել: Ես ալ իմ կարգիս կուզամ անոնց յայտնել իմ խորին չնորհակալութիւններս:

Ուրեմն վերջացնելով տողերս, կը մաղթեմ յարատեւ եւ առողջ կեանք, ինչպէս նաեւ ոյժ եւ կարողութիւն իրեն եւ բոլորին:

Ապրիլ 1978
Սկիւտար

Զ. Ժ.

ԴՊԻՐԸ ՓԱՌԱՊՍԱԿԻ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆԻՆ

Երբեմն իրողութիւններ ցոլարանը կը հանդիսանան մարդկային նկարագրի երախտագիտական արտայայտութեան, ըլլայ ան հաւաքականութեան թէ անհատական ծիրէն ներս: Այս ըմբռնումով գովելի ջանադրութիւն մը ի յայտ կու գայ հեռաւոր արուարձանէ մը բարձրացած ձայնով, որ անկեղծ վերաբերում մը կը դրոշմէ, ի մանկութենէ Ս. Եկեղեցւոյ նուիրեալ ծառային, ինչպէս նաեւ բարենպատակ յարակից մարմիններու ալ կիսաղարեան բեղուն արգասիքով, ուր կը գնահատուի յոբելինական գծով կատարուած հանդիսութեան վարձատրութիւնով մը անվերապահօրէն:

Բարեբախտ է Պագըրգիւղը, Բարեչն. Ա. Սրկ. Հայկ Ժամկոչեանով: Ես զինքը ճանչցած եմ Պէզազեան Լիսէի 1929–1930ի չրջաններուն, երբ մեր սիրեցեալ Վարժարանի նախակրթարանի գրասեղաններուն վրայ իբրեւ «փոխասաց» մանուկ, հաճոյքո՛վ կ'ունկնդրէինք զինքը լիսէի դասարաններուն մէջ երէց դպիրներ ըլլալու հանգամանքով: Ժամկոչեան Հայկ քալեց իր սուրբ հաւատքի ուղիէն, տարիներով հետզհետէ իր չուրջը ստեղծուած համակրական քաղցր մթնոլորտին արժանանալով, իրմէ բան մը պարգեւելով չրջապատին, չնորհիւ իր բարեհամբոյր հոգիին, բնատուր կարողութեան ու ազնիւ նկարագրին: Սիրեց ու սիրուեցաւ ամենուրեք, եւ այսօր իր յիսնամեայ վաստակով կը բազմի արժանաւորապէս այս պատուանդանին, ուր քիչերու վիճակուած է այդ փառապսակը:

Հայկ Ժամկոչեան, գիտակից եւ հմուտ է մեր տոհմիկ եկեղեցական երաժշտութեան ու չարականագէտ պաշտօնակից մը՝ դպրապետի հանդամանքով, որ ձեռնհասօրէն կը վարէ այդ նուիրական ու վսեմ պաշտօնը քառորդ դարէ աւելի չրջանով մը: Ահա սոյն բազմակողմանի տուեալներու համադրութիւնը կը կազմէ յոբելեար Բարեչնորհ Ա. Սրկ. Հայկ Ժամկոչեանի էութիւնը:

1950–ի չրջաններուն մեր ողբացեալ Տնօրէնը Պօղոս Պէզազեան՝ իր արժանաւոր յաջորդը նկատելով իբր դպրապետ, իր իսկ ձեռամբ հանդիսաւորապէս, դպրապետի չապիկը վստահեցաւ իր աշակերտին՝ Հայկին, որ նոյն ատեն խմբավարն էր Ս. Աստուածածին Եկեղեցւոյ Քառասուն Մանկանց Երգչախումբին, ուր տարիներով կատարեց իր

պարտականութիւնը անձնուիրաբար, ներկայանալի կազմով, լաւագոյն ուժերով՝ դպրաց դասու սիրեցեալ անդամներով:

Ուրեմն յոբելեար Բարեչ. Հայկ Ժամկոչեանի այսուհետեւ ալ կը մաղթեմ առողջութիւն ու երկար տարիներու չարան մը, առաւելապէս իր զաղափարական ուղիով ծառայելու եկեղեցւոյն, գոհար, քաղցրահնչիւն եւ անզուգական մեր մեղեդիներուն երգակցութեան, որոնց արժէքը գնահատուած է նաեւ օտար երաժշտական աշխարհէն ներս՝ Աստուածահաճոյ իր աղերսարկու կառուցուածքով եւ հնչականութեամբ:

Եղբայրաբար
Սամաթիոյ
Սահակեան Դպրաց Դաս Երգչ.ի
Դպրապետ
ՋԱՒԷՆ ՄԷՆՋԻԼՃԵԱՆ

ՀԱՅԿ Ա. ՍՐԿ. ԺԱՄԿՈՋԵԱՆԻ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԵՐՋԱՆԻԿ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆԻՆ ԱՌԻԹՈՎ՝

~

Երիտասարդներ, եկեղեցի գացէ՛ք, հաւատք ունեցէ՛ք։
ԱԲՐԱՀԱՄ ԼԻՆԿԸՆ

Մեծայարգ Վարիչ,

Դուք եղաք Պազըրգիւղի մէջ այն մագնիսը որ իր չուրջ հաւաքեց այնքան ազնիւ, անձնուէր ու բարի դպիրներ, որոնք տարիներով Ձեր մականին տակ, Աստուծոյ տան կամարներուն ներքեւ, չնորհիւ Ձեզի, պանծացուցին Հայ Եկեղեցւոյ չարականները, Պատարագի հոգեզմայլ երգեցողութիւնները եւ բոլոր ժամասացութիւնները։

Ցիսուն տարիներու վաստակին քիչեր արժանացած են մեր մէջ։

Դուք Ձեր հեզահամբոյր բնաւորութեամբ եւ համբերատար ոգիով տարիք Ձեզի վիճակած մեծ պարտականութիւնը։

Նուիրական պարտականութիւն համարեցիք չէնցնել եկեղեցին, վառ պահել այն ջահը զոր ժառանգած էք Ձեր նախնիքներէն։

Յաջողեցաք Ձեր առաքելութեան մէջ, չնորհիւ համբերութեան ու կորովին։

Սիրեցիք Ձեր ծննդավայր՝ Պազըրգիւղը ու նոյնքան սիրուեցաք Պազըրգիւղցիներէն։

Երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ համախմբուեցան Ձեր չուրջ։

Ունէիք այն հզօր հաւատքը որ ներկայիս քիչերու է վերապահուած։

Փոխանցեցիք Ձեզմէ անոնց այն ինչ որ պէտք էր փոխանցէիք։

Այսօր Պազըրգիւղի մէջ կազմուած է զօրաւոր կորիզ մը, խմբուած ազնիւ, մաքուր եւ կիրթ տարրերէ, որ յուսանք թէ ծիլերը պիտի արձակէ աւելի ուռճանալու եւ աւելի զօրանալու համար։

Յաջողած էք, վարժապետ, Ձեր սուրբ ու վսեմ գործին մէջ։

Այս առիթով կուզ կ'ուղղենք Պազըրգիւղի բոլոր երիտասարդ եւ երիտասարդուհիներուն որպէսզի չարունակեն աստուածահաճոյ այս գործը, ներշնչուելով միշտ Վարդաններու հաւատքին հուրէն ու ոգիէն։

Յաւէտ երախտիք եւ խոր յարգանք Ձեր յիսնամեայ վաստակին։

ԷԼԻԶ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ՊԱՏԻՒՍ ԱՐԺԱՆԱՒՈՐԱՑ

Ուրախութեամբ տեղեկացայ թէ Պագըրգիւղի Դպրաց Դասը եւ Երգչախումբը կը տօնէ ամէնուս կողմէ սիրուած, յարգուած, հեզահամբոյր Հայկ Ժամկոչեանի յիսնամեայ ծառայութեան յոբելեանը:

Հայկ Ժամկոչեանի մեր հաւաքական կեանքին բերած մասնակցութիւնը չէ սահմանուած միայն դպրական եւ երգչախմբային աշխատանքներով այլ նաեւ երկար ժամանակ գործօն դեր ունեցած է մասնաւորապէս գիւղիս թաղային մատակարարութեան եւ բարեսիրական աշխատանքներուն մէջ:

Երկար տարիներ միասին կարղացինք, երգեցինք Երաժշտապետ Արտաշէս Էֆ·ի բոլորտիքը հաւաքուելով: Փոքրիկ տարիքէն ի վեր Ան մեծ յատկութիւն ունէր եւ իրապէս ալ հաստատեց՝ եղաւ Վարիչ, Դպրապետ եւ վերջապէս Ա· Սարկաւագ: Մեծ Տնօրէն եւ Դպրապետ Պէզազեան Էֆ·ի կողմէ Իրեն յանձնուած պարտականութիւնը լի ու լի կատարեց, մինչեւ այսօր ալ չարունակելով: Իրեն համար կազմակերպուած յոբելինական հանդիսութիւնը արժանավայել տուրք մըն է, ընծայուած Իր աշակերտներուն եւ թաղայիններուն կողմէ:

Սիրելի Հայկս՝ Տէրը քեզի երկար կեանք ու առողջութիւն չնորհէ, որպէսզի յանձնուած աւանդը անխախտ պահես եւ միշտ չարունակես ծառայել՝ մեր սիրելի Պագըրգիւղի Ծնունդ Ս· Աստուածածին Եկեղեցիին:

25·7·1978

ԳՐԻԳՈՐ ՊԱԼԹԱՋԱՐ

ՀԱՅԿ ԱՒԱԳ ՍԱՐԿԱՒԱԳ ԺԱՄԿՈՋԵԱՆԻ ՅՈՐԵԼԵԱՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

~

Եկեղեցասիրուքիւն:

Եկեղեցւոյ մէջ տիրող գաղափարը բարւոյն գաղափարն է, Աւետարանը բարոյական դասագիրք:

Ամէն ինչ որ կը կարդացուի ու կ'երգուի Եկեղեցւոյ մէջ եւ կը փորձուի բացատրել ժողովուրդին, խաղաղութեան եւ ներման ոգին է, որուն այնքան պէտք ունի մարդկութիւնը:

Փառք ի բարձունս Աստուծոյ եւ յերկիր խաղաղութիւն,

ի մարդիկ հաճութիւն:

Ընդլայնել հոգւոյն հորիզոնը, երկրի ձայներէն զարձնել մեր ականջները ձայներու , որոնք երկինքէն կուգան: Ասիկա կրնանք ընել Եկեղեցւոյ մէջ եւ այսպէսով է որ ամէնէն անտարբեր հոգիներն անգամ աւելի թեթեւցած կը զգան իրենք զիրենք երբ դուրս կ'ելլեն Եկեղեցիէն:

Սիրելի Հայկ, Դուն որ երկարօրէն աշխատեցար երգերու եւ մեղեդիներու ներդաշնակ կատարումին համար, ի պայծառութիւն Եկեղեցւոյ եւ արտայայտութեան Բանն Աստուծոյ, ա՛պրիս, չա՛տ ապրիս:

Չէ սխալած ողբացեալ հայրս, քու չատ սիրելի Տնօրէնդ եւ նախորդդ, Դպրապետ Պօղոս Պէզազեան՝ Ան քու մէջդ տեսաւ իրեն յաջորդը եւ չարունակողը իր եկեղեցասիրական գործին: Ես ալ գոհ եմ քու գործունէութենէդ, որուն միշտ հետեւող եղած եմ ու կը տեսնեմ ահաւասիկ:

Թող Քու օրինակիդ հետեւին եւ յարատեւօրէն յառաջանան Քու հասցուցած Երգչախումբի սաներդ, որոնք բարի գաղափարը ունեցեր են տօնելու իրենց սիրելի Դպրապետին յոբելեանը:

Պաղբրդիւղ, 20 Մայիս 1978

Համբուրելով ճակատդ
Քեզ համակրող եւ սիրող՝

ՅԱԿՈԲ Պ. ՊԷՋԱՋԵԱՆ

ՅՈՎՍԷՓ ՊԸՏԸԼԻԿԵԱՆԻ ԽՕՍՔԸ

Մեծայարգ Դպրապետ
Բարեչնորհ Հայկ Ա. Սրկ. Ժամկոչեան

Ուրախութեամբ տեղեկացայ, որ յառաջիկայ օրերուն պիտի տօնուի եկեղեցւոյ ծառայութեանդ յիսնամեայ յոբելեանի հանդիսութիւնը, նախաձեռնութեամբ Թաղիս Ծնունդ Ս. Աստուածածին Եկեղեցւոյ Պատ. Դպրաց Դասու Տնօրէն Խորհուրդի, որուն անդամները մեր սիրելի աշակերտներն են:

Գովելի է տեսնել երիտասարդներ որ մեծ հրճուանքով զիրար կը գերազանցեն աշխատութեանց մէջ, իրենց չատ սիրելի Դպրապետին յոբելինական հանդիսութիւնը պատշաճ չուքով տօնելու համար:

Այս առիթը զիս կը մղէ կարգ մը խորհրդածութեանց եւ յիշատակներ կը տողանցեն չարժանկարի ժապաւէնի մը նման:

15 Յունիս 1950 Տօն Կաթուղիկէ Եկեղեցւոյ Կիրակի օր առաջին առթիւ կը ծանօթանամ Դպրաց Դասու անդամոց, Դասուն սրահը, եւ երբ կարգը կուգայ Երգչախումբի Վարիչին, միւսներուն նման երիտասարդ մը կը ներկայացնեն ինծի յանձին Տիար Հայկ Ժամկոչեանի, որ Թաղին երիտասարդները իր չուրջ հաւաքած կը ճգնի բաներ մը ընել, եւ ինչու չէ, կը յաջողի ալ: Երկար տարիներ կը վայելենք զինքը իբր Երգչախումբին Վարիչը:

Մեր ամենուն սիրելի Վարպետ հանգուցեալ Պօղոս Էֆ. Պէզազեանի մահէն վերջ ալ կը ստանձնէ Դպրապետի պաշտօնը եւ ձեռնհասօրէն կը վարէ մինչեւ այսօր:

Շրջան մըն ալ Թաղական Խորհրդոյ անդամակցելու կը կոչուի: Այդ մարզին մէջ ալ իր կարելին կ'ընէ Թաղին Եկեղեցիին եւ թէ Վարժարանին օգտակար հանդիսանալու համար:

Աւելի վերջ Հոգեւոր վերին իշխանութեան գնահատութեան արժանանալով Ա. Սրկ. կը ձեռնադրուի ձեռամբ Հայրախնամ Պատրիարք Տ. Շնորհք Ս. Արք. Գալուստեանի, Սկիւտարի Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ մէջ իրեն ընկերակից ունենալով Բարեչնորհ Խաչիկ Ա. Սրկ. Երլմազը: Սոյն օրը ձեռնադրութեան յատուկ չարականները երգելու համար ի յարգանս մեր Դպրապետին, ներկայ կ'ըլլանք Դպրաց Դասու անունով:

Դեռ քանի մը օրեր առաջ Ձատկական Ս. Պատարագէ վերջ երբ Դասուն սրահը հաւաքուած, երգչախումբի տղոց չնորհաւորութիւնները կ'ընդունէիր, փոխադարձ սիրոյ գեղեցիկ օրինակ մը տուիր, յուզուած վիճակի մէջ, «տղաքս, կը մաղթեմ որ Աստուած մեր այս միութիւնը անսասան պահէ» ըսելով: Մեզ ամէնքս ալ յուզումի մատնեցիր այդ արտայայտութեամբ:

Այսքան բոլորանուէր ծառայութիւն մը հարկաւ թէ յարգանքի արժանի է եւ շատ տեղին որոշումով մը այս հանդիսութեան կազմակերպիչը եղող Դպրաց Դասու Տնօրէն Խորհուրդն ալ գնահատելի է:

Ուրեմն կը չնորհաւորեմ ձեզ ի բոլոր սրտէ, յարգելի Դպրապետս, եւ կը մաղթեմ որ այսպէս 75 ամեակդ ալ տօնենք միասնաբար: Աստուած ձու չուքդ անպակաս ընէ մեր տղոց վրայէն:

Կեցցե՛ս Բարեչնորհ Եղբայր:

ՊԱԳԼՐԳԻԻՂ
17.4.1978

ՅՈՎՍԷՓ Գ. ՊԼՏԼԻԿԵԱՆ
Ուսուցիչ
Եկեղեցական երաժշտութեան
Ծնունդ Ս. Աստուածածնի Եկեղեցւոյ
Պագըրգիւղի

ՆԱՄԱԿ
ԵԴՈՒԱՐԴ ՍԻՄՔԷՇԵԱՆԷ

Սիրելի
Հայկ Ժամկոչեան

Ինծի համար վայելք մը եղաւ լսել թէ Ձեզ սիրողները եւ Ձեր ղպրական վաստակը գնահատողները որոշած են սրտի պարտք մը կատարել, մտերմիկ եւ գուրգուրալից հանդիսութեամբ մը տօնելու համար Ձեր եկեղեցանուէր անխոնջ ծառայութեան յիսնամեակը:

Եղաք արդարեւ Հայ Տաճարին մէկ ջերմեռանդ սպասարկուն, Ձեր մանկութենէն իսկ ընդունելով այդ պատուաբեր եւ հոգեպէս վսեմացնող կոչումը, զոր կը տանիք մինչեւ այսօր օրինակելի հաւատարմութեամբ եւ պարտաճանաչութիւնով, Ձեր էութեան մէջ ամփոփելով միշտ մեր խնկահոտ չարականներուն, մեր ծէսին եւ հոգեւոր վերացումներուն անթառամ քաղցրութիւնը, չունչը եւ բարոյական բարձրագոյն իմաստը:

Ձեր անձը այլապէս սիրելի է ինծի, որովհետեւ պտուղներէն մէկն էք մեր կրթական օրօրանին, Պէզազեան Վարժարանին, որուն հովանին անջնջելի կը մնայ մեր վերեւ եւ կ'եղբայրացնէ իր բոլոր սաները, այսինքն իր բոլոր ժառանգորդները:

Կը չնորհաւորեմ Ձեզ այս ուրախ առիթին համար, եւ լուսաւոր օրեր կը ցանկամ Ձեզի:

26·5·1978

Սիրալիր՝
ԵԴՈՒԱՐԴ ՍԻՄՔԷՇԵԱՆ

ԲԱՐԵՇՆՈՐՀ ՀԱՅԿ Ա. ՍՐԿ. ԺԱՄԿՈՋԵԱՆ ԲԱՐԵԿԱՄԻՍ.

Հրճուանքով իմացայ յիսնամեայ գործունէութեանդ յոբելեանը, սիրելի բարեկամս: Արժանի էիր ու գնահատուեցար: Իբրեւ կեանքդ ապրող մէկը, կը զգամ զոհողութիւններուդ ահագնութիւնը, տքնաջան աշխատանքդ, անհուն սէրդ նմաններուդ հանդէպ, մանաւանդ անխորտակելի հաւատքդ Աստուծոյ մեծութեան եւ փառքին, որով օր մը ծնկաչոք աղօթեցիր, ընդունելու համար Մաշտոցի ծանր լուծը, որ զոհողութիւններու ջերագոյնն է. ծառայել եկեղեցիիդ, ծառայել ազգիդ:

Զայնաւոր, դպիր, խմբավար, ուրարակիր, դպրապետ, թաղական եւ Ա. Սարկաւագ. ահա ծանր չղթայիդ օղակաւորումը. բայց այս ամէնը արգելք չեղան որպէսզի գոռ ձայնդ երկար տարիներ արձագանգէ եկեղեցւոյ բեմերէն: Փնտռուած տղայ, ո՞վ գիտէ քանիներ խաչակնքեցին մչտավառ բուրվառիդ առջեւ, խունկի եւ կնդրուկի գուլաններու մէջէն:

Երգէ՛ ազնիւ բարեկամս, երգէ՛ աւելի ուժով, ալ աւելի ուժով:

«Առաւօտ լուսոյ, արեգակն արդար, առ իս լոյս ծագեա»: Ցեղիդ ձայնը պէտք է պոռթկայ եկեղեցւոյ կամարներէն ալ դուրս: Խնդրանք չկայ, պահանջք կայ: Արեգական լոյսին եւ արդարութեան կարօտը յորդեցաւ մեր հոգիներուն մէջ:

Երկար տարիներ կորովդ անսպառ՝ սիրելի եղբայր իմ:

24 Օգոստոս Նշանթաշ

ԳՐԻԳՈՐ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ԵՐԱԽՏԱԳԷՏ ԱՒԱԳ ՍԱՐԿԱՒԱԳԸ

Անոյշ բան է տեսնել, զգալ եւ վայելել հաճոյքը երկար տարիներու կենսունակ աշխատութեան մը վարձատրութիւնը եղող յոբելինական հանդիսութիւն մը, երբ այդ կ'ըլլայ մանաւանդ հոգեկան ու կրօնական գետնի վրայ:

Այդպէսով կ'իրականանայ մեր բաղձանքը երբ Պէզազեանական սերունդէն Աւագ Սարկաւագ Հայկ Ժամկոչեանը կ'ողջունենք իր յիսնամեայ յոբելինական հանդիսութեան առթիւ: Ան իրաւամբ եւ արդարօրէն արժանացաւ այդ բարոյական եւ կրօնական վարձատրութեան: Մենք հաճոյքով-եւ հիացումով դիտեցինք եւ ունկնդրեցինք զինքը անընդհատ ամէն տարի, մանաւանդ բարեյիշատակ Պօղոս Եպս. Պէզազեանի հոգեհանգստեան զոյգ պաշտամունքներուն՝ ըլլայ Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցւոյ մէջ, ըլլայ Պազըրգիւղի Գերեզմանատան իր հիրիմին վրայ, իբր երախտագիտական տուրք իր անմոռանալի Տնօրէնին, որուն հովանիին տակ հասակ նետած է: Ան եղաւ անզէն զինուորը խաղաղութեան ուխտին, ծառայելով անտրտունջ Հայ Եկեղեցւոյ պայծառութեան համար եւ այսօր երբ կը տօնուի իր յիսնամեայ յոբելեանը, ատիկա ոչ միայն զինք, այլ մեզ ալ գերազանցօրէն կ'ուրախացնէ:

Իբրեւ իր գործակից եւ ամենամօտիկ ընկերներէն մին, ես սրտանց կը շնորհաւորեմ եւ կը համբուրեմ մեր Աւագ Սարկաւագ Հայկ Ժամկոչեանը, մաղթելով իրեն առողջ եւ երկար տարիներ, միշտ տեսնելու եւ վայելելու համար մեր եկեղեցւոյ պայծառութեան Աստուածահաճոյ գերին մէջ:

30-6-1978
Պէյօղլու

ՏՕՔԹ. ՆՈՒՊԱՐ ՓԷՇՏԻՄԱԼՃԵԱՆ

ՅՈՒԲԵԼԵԱՐ ԴՊԻՐԸ

Ներկայ շրջանին, թերեւս տարօրինակ թուի դպիրի մը կամ դպրապետի մը յոբելեանի արժանացումը:

Արդարեւ, ներկայ աշխարհային ըմբռնումներու եւ չափանիշերու համաձայն, մենք եւս ձայնակից կ'ըլլանք այդպէս խորհողներու:

Բայց երբ նկատի ունենանք մեր շրջանակին տեղական պայմանները եւ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ կատարած ու կատարելիք դերը, ինչպէս նաեւ վերջին աւելի քան քառորդ դարու տեւողութեան աքեմաւորներու կենցաղն ու գործելակերպը, –բացառութիւնները միշտ յարգելի–, տեղին ձեռնարկ մը կը համարենք, որոշ նուիրեալ դպիրներու կամ դպրապետերու նուիրուած յարգանքի օրերը:

40–50 , նոյնիսկ աւելի երկար տարիներ անչահախնդրօրէն ու անձնուիրաբար, լոկ իր եկեղեցւոյն –Հայ· Առաքելական Եկեղեցւոյն– պայծառութեան համար աշխատող ու իր ժամանակը այս ուղղութեամբ իր սպաս դնող նուիրեալի մը –առանց նիւթական վարձատրութեան– այդ ծառայութեան փոխարէն, յարգանքի արտայայտութեան եւ յոբելեանի մը կազմակերպումը իսկապէս գնահատելի կ'ըլլայ:

Աւելորդ կրկնութիւն է հոս մէկ մէկ թուել այն զանազան դժուարութիւնները, որոնք ներկայիս գոյութիւն ունին համայնքային աշխատանքներուն մէջ:

Եւ այս դժուար պայմաններուն, գրական ու գեղարուեստական աշխատանքներէ դուրս, իրենց նուիրումով ու հաւատքով կուրծք կուտան ու պատնէշին վրայ մնացած են իւրաքանչիւր թաղի մէջ քանի մր նուիրեալներ:

Այս նուիրեալներէն մէկուն, այժմ Իսթանպուլի հայաշատ կեդրոններէն Պագըրգիւղի ներկայ Դպրապետ, մեր դպրոցակից ու վաղեմի երէց բարեկամ՝ Հայկ Ա· Սրկ· Ժամկոչեանի յարգանքի օր կազմակերպուած է իր գործակից ու կրտսեր ընկերներուն կողմէ:

Ծափահարելի կը գտնենք կազմակերպիչները անով, որ հանդիսութիւն մը կազմակերպելու գաղափարը ունեցած են եւ կը պատրաստուին գործադրել զայն:

Այս առիթով, մենք ալ կարելիութիւնը կ'ունենանք մեր շնորհաւորութիւնները յայտնելու Բարեչն. Ա. Սրկ. Հայկ Ժամկոչեանի, որ աւելի քան 50 տարիներ անչահախնդրօրէն եւ անձնուիրաբար ծառայած է Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ ՊԱՅԾԱՌՈՒԹԵԱՆ ու Պազըրճիւղի Թաղին համար:

Ապրի'ն, չատ ապրին բոլոր թաղերու այսպիսի նուիրեալները:

5-6-1978
Գումգափու

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ ՄԵՐ ԴՊՐԱՊԵՏԻՆ ՀԵՏ

ՀԱՐՑՈՒՄ 1.–Ի՞նչ բան Ձեզ եկեղեցի առաջնորդեց:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.– *Իրաւ որ մէկը զիս չառաջնորդեց, ասիկա Հայ մանուկին բնական ուղին է երգեցիկ տղայ ըլլալ եւ չափիկ հագնիլ, այսպէս սկսաւ իմ կեանքս Եկեղեցիէն ներս, տակաւին չատ մատղաչ տարիքիս:*

ՀԱՐՑՈՒՄ 2.–Ի՞նչ է Հայ Եկեղեցւոյ դերը մեր իրականութեան մէջ:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.– *Մեր եկեղեցին, անունն ալ կ'ըսէ արդէն մեզի, Հայաստանեայց Եկեղեցի, առաւելապէս Ազգային Եկեղեցի մը ըլլալով, իր մէջ ունի այն ամէն բանը, զոր մենք Հայեցի կը կոչենք: Նախ չէնքը, որ Հայկական ճարտարապետութիւնը կը մարմնաւորէ, Լեզուն, գրաբարը, մեր արդի հայերէնի գանձարանն է, մեր նախնիքներու լեզուն: Գիրն ու գրականութիւնը, առաւելապէս մերն է, Հայունն է, անոր շարական եւ աղօթքներու բանաստեղծական ապրումները, Աստուծոյ մօտենալու եւ զԱստուած փառաւորելու իր խոյանքները եւ ձեւերը ամբողջութեամբ մեզի կը պատկանին, Հոգեւորականները, մեր հին մատենագիրներէն սկսեալ մինչեւ այսօր, մեր հոգեկան աշխարհը ձեւի ղնելու եւ կառավարելու իրենց առաքելութեան տէրը եղած են միշտ: Հապա երաժիշտները, երգեցիկ խումբերը եւ տաճարը լեցնող ժողովուրդը...: Ասոնց բոլորը կը կազմեն տունը, որ իր չաղախով, խօսքով, երգով ու վարքով Հայունն են, հետեւաբար եկեղեցի, Հայ Եկեղեցի կոչուած այս հաստատութիւնը մեզի՝ Հայերուս համար միշտ ջահ ու փարոս եղած է եւ կերտած է սերունդներու հայեցի դիմագիծը, ու պիտի ըլլայ տակաւին երկար դարեր, քանի մեր ժողովուրդը կ'ապրի:*

ՀԱՐՑՈՒՄ 3.–Ի՞նչ տուած է Եկեղեցին ձեզի:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.– *Եկեղեցին իմ կեանքիս ուղղութիւն տուած է, Անկէ ստացած եմ զօրութիւն, ոյժ եւ կարողութիւն, առաւել չափով ծառայելու եկեղեցիիս: Ես կը հաւատամ որ ամէնէն թանկագին բանը զոր ինծի ներարկած է, զգացում է, անբացատրելի կիրք մը որ որեւէ վարձատրութիւն չի փնտռեր երբեք:*

ՀԱՐՑՈՒՄ 4.–Եկեղեցիէն դուրս ի՞նչով կը պարապիք:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.– *Այն սուղ պահերը, զոր կ'ունենամ գործի զբաղումներէս եւ եկեղեցական պարտականութեններէս դուրս, կը տրամադրեմ գրելու եւ կարդալու: Մեր ընտանիքը բազմանդամ է, յաճախ ընտանեկան հա-*

ւաքոյթներ կ'ունենանք եւ հոն փնտռուած դէմք մըն եմ միշտ: Լաւ նարտ կը խաղամ, եւ անոնք որ ինծի հետ խաղալու կը նստին, կ'օգտուին իմ վարպետութենէս: Կը սիրեմ ծովը եւ արեւը, յաճախ ձուկ կ'որսանք ուռկանով աներձագիս Տոքթ. Թագւոր Էրքմանի եւ քէնեկալին հետ ասիկա ինծի մեծ հաճոյք կը պատճառէ:

ՀԱՐՑՈՒՄ 5.– Ի՞նչ է Ձեր գաղափարականը:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.– *Սիրելի տղաքս, իմ գաղափարականս որ միեւնոյն ատեն պատուէրս է Ձեզի, սա է: Յարգեցէք Ձեր Մեծերը եւ սիրեցէք զանոնք, որովհետեւ ես համոզուած եմ որ, այն որ իր մեծը չի յարգեր չի կրնար մեծ ըլլալ, եւ այն որ իր մեծը չի սիրեր, չի սիրուիր նաեւ ինքը, եւ օրինակ ալ չի կրնար դառնալ իրմէ փոքրերեուն որպէսզի սիրեն զինքը: Եւ անսիրելին եւ անյարգը որքան ալ մեծ ըլլայ դիրքով եւ տարիքով, դատապարտուած է մնալու միշտ փոքր ու պզտիկ:*

Կը փափաքիմ նաեւ որ մեր աշխատանքը եւ իտէալը ըլլայ նորեր հասցնել, երբէք չխորհիլ թէ նորը կը մոռցնէ հինը, ոչ երբէք: Ես կը հաւատամ որ տեւականութեան գաղտնիքը հոս է, մարդ պէտք չէ իր շրջանին կատարուածովը գոհանայ, այլ, երբ պէտք ըլլայ հեռանալ, տարիքի կամ առողջութեան պատճառներով, իր ետին ձգէ հոյլ մը յաջորդներու, որպէսզի չըսեն թէ Ան գնաց, իրեն հետ ամէն բան վերջացաւ, ապա թող ըսեն, Ան իր շրջանին շատեր հասցուց, շատերու թելադրեց եւ սիրցուց այս հաստատութիւնը եւ իրմէ վերջ ալ ահա կը շարունակուի տակաւին առանց որ իր պակասը յայտնի ըլլայ:հապա իր բարոյական ներկայութիւնը միշտ զգալի կը մնայ Դպ. Դասու իրականութեան մէջ:

ՀԱՐՑՈՒՄ 6.– Ի՞նչեր ուզած էք ընել Եկեղեցիէն ներս:

ՀԱՐՑՈՒՄ 7.– Ի՞նչեր կրցած էք ընել:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.– *Կարծեմ այս երկու հարցումին պատասխանը պէտք է մէկ անգամէն տալ:*

Ուզած եմ եւ կ'ուզեմ տակաւին ծառայել իմ Ազգային Եկեղեցիիս:իմ իտէալս եղած է ասիկա, աւելի բանալով հարցը ըսեմ թէ ես կը փափաքիմ որ Եկեղեցիս օգտուի ինձմէ աւելի քան որ ես օգտուիմ Անկէ, Ես ուխտած եմ տալ այն ամէն բանը, կարելին զոր ունիմ, արժէքը զոր կը ներկայացնեմ, միշտ ի սպաս դնել Անոր պայծառութեան, առանց ո եւ է նիւթական ակնկալութեան, եւ հաւատացէք այսօր այդ նուիրումին բարոյական անգնահատելի փոխարժէքը ստացած եմ արդէն:

ՀԱՐՑՈՒՄ 8.– Ի՞նչ է Ձեր գաղափարը Երգչախումբերու մասին:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.– *Երգչախումբերը սիրելի տղաքս մեր իրականութեան մէջ, ամէնէն սիրելի կազմակերպութիւններն են Եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ: Անոնք մեր ժողովուրդին ծոցէն, իրենց ծնողներու գիրկէն քաղուած*

ընտիր ծաղիկներու փունջերն են, որոնք իւրովանն նուիրուած են չարժուիմ ստեղծելու Դպրաց Դասերու չուրջ, միշտ նոր ու մաքուր ա-ւիշ մը բերելով անոր գործունէութեան մէջ, գնահատելի է անոնց նուի-րումը եւ ջանքը, Տնօրէն Խորհուրդներու աչալուրջ հսկողութեան տակ:

ՀԱՐՑՈՒՄ 9.– Ի՞նչպէս առաջնորդել երիտասարդները դէպի Եկեղեցի:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.– Ահաւասիկ հարցումներուն ամէնէն կարեւորը, Արդարեւ ես Ձեզի պիտի յանձնարարեմ ըլլալ միշտ գործովասիրտ եւ ներողա-միտ, առ հասարակ բոլոր նորեկներուն, ինչպէս նաեւ հին անդամ-ներուն նկատմամբ, միշտ առաջնորդել զանոնք դէպի Եկեղեցի: Այս բանը ես չատ ըրած եմ ժամանակին եւ փորձով գիտեմ թէ որքան դժուար է եւ փափուկ, նորեկ մը վարժեցնելը Երգչախումբի մթնոլորտին, եւ ընկերներուն, տրուած ըլլալով դարուս եւ տարի-ներուն նիւթապաշտ եւ պէսպիսուն զբաղումները: Նաեւ ես կը տեսնեմ թէ որքան վարպետ եղած էք զանոնք սիրաշահելու գործին մէջ, կազ-մակերպելով անոնց համար յաճախակի հաւաքոյթներ, հանդէս-ներ, որոնք փորձերու եւ պատարագներու մշտական յոգնութիւն-ները մասամբ թեթեւցնելու մեծ ազդակ կը դառնան եւ կը մղեն անդամ-ները միշտ հաւաքուիլ Դպրաց Դասու չէնքին չուրջ, ըլլալու համար միշտմիասին, միշտներկայ, մէկ խօսքով ինքզինքնին սեպելու Դպրաց Դասու իրականութեան օգտակար եւ գործօն անդամները:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տնօրէն Խորհուրդս երջանիկ կը զգայ ինքզինք՝ ի կատար հանելու առքիւ, վաստակաւոր Դպրապետ բարչ. Հայկ Ա. Սրկ. Ժամկոչեանի կեանքին եւ գործին նուիրուած այս հատորը, քանի որ ան իր բովանդակ կեանքը ի սպաս ղրած է ծառայելու, պայծառացնելուեւ օգտակար ըլլալու՝ Պագըրգիւղի Ս. Աստուածածին Եկեղեցւոյ, որուն մշնոլորտին տակ ծնած եւ հասած է:

Այս կարճ ներածութենէն վերջ կու գանք մեր ամենախորին շնորհակալութիւնները յայտնել Թուրքիոյ Հայոց Հայրախնամ Պատրիարք Ամեն. Տ. Շնորհք Ս. Արք. Գալուստեանի, որուն համակրանքին եւ սիրոյն միշտ արժանի եղած է Յոբելեարը: Շնորհակալութիւն Պատկ. Կրօնական Ժողովի Ատենապետ Գերշ. Տ. Շահան Ս. Եպիսկոպոս Սվաճեանի, Պէյօղլու Ս. Երրորդութիւնեկեղեցւոյերէց Արժ. Տ. Պետրոս եանի Ս. Եկեղեցւոյս Հոգեւոր Հովիւ Արժ. Տ. Շաւարշ Քհնյ. Պալըմեանի, ձեր սիրելի Դպրապետին համակիր Իսթանպուլահայ գրողներու եւ Ազգային գործիչներու, որոնք իրենց համակրական տողերով աւելցուցին արժէքը այս համեստ հատորին:

Մեր խորին շնորհակալութիւնները «Մարմարա» օրաթերթի հրատարակութեանց Տնօրէն Պր. Ռոպէր Հատտէճեանի, որ սիրով ընդառաջեց մեր դիմումին, ստանձնելով եւ փութով լրացնելով տպագրութեան գործը ներկայ Յուշամատեանին: Շնորհակալութիւն նաեւ սոյն թերթի բոլոր աշխատողներուն եւ ամէն անոնց, որոնք աշխատած են այս գործին կատարելութեան համար:

ՏՆՕՐԷՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՄԱՆԿԱՆՑ ԵՐԳՋԱԽՈՒՄԲԻ (1978)
Նստողներ՝ ձախէն.– Յարութիւն Էօզչէլիք, Յովսէփ Պտըլիկեան, Հայկ Ժամկոչեան, Կարօ Աւագեան, Արթօ Օգչաեան:
Ոտքի՝ ձախէն.– Լեւոն Ադտէրէ, Օննօ Պալթա, Անի Գէմիքսիզ, Մանուէլ Ագճամպազ, Նազարէթ Քէօրօղլու:
Բացակայ՝ Արա Գույումճեան:

Կողքի գծագրութիւն՝ ՍԵԴՐԱԿ ՊՕՂՈՍԵԱՆ
(Նկարիչ)

ԱՅՍ ՀԱՏՈՐԻՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ
ԱՒԱՐՏԵՑԱՒ
1 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1978
ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

ՏՊԱՐԱՆ
ՄՈՒՐԱՏ ՕՓՍԷԹ

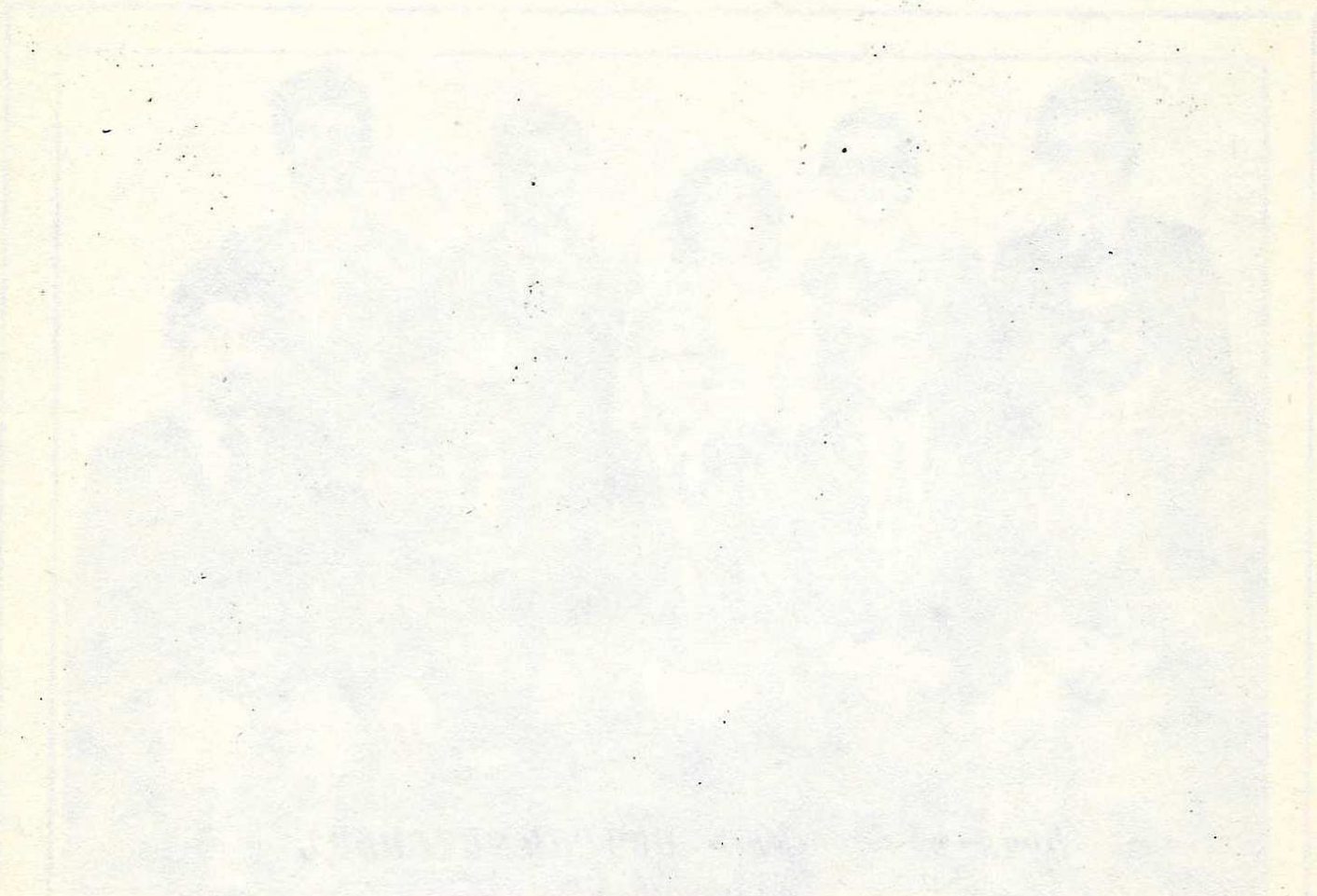

HAYK JAMGOÇYAN
50.Cİ YIL JÜBİLESİ
KİTABI

Son baskı tarihi
1 Eylül 1978

Dizgi ve baskı:
Murad Ofset
İSTANBUL